

Kuratorium Oświaty w Gorzowie Wielkopolskim

Wydział Nadzoru Pedagogicznego

RAPORT

z realizacji Programu Lubuskiego Kuratora Oświaty

***„WSPOMAGANIE DYREKTORÓW SZKÓŁ PODSTAWOWYCH
W ZAKRESIE SPRAWOWANIA NADZORU PEDAGOGICZNEGO
NAD PROCESEM KSZTAŁCENIA”***

w roku szkolnym 2020/2021

Opracowanie:

Zespół LKO ds. Programu dla szkół podstawowych

Gorzów Wielkopolski, sierpień 2021 r.

Spis treści

Wstęp.....	4
1. PROGRAM LKO W ROKU SZKOLNYM 2020/2021.....	4
1.1 Dostępność programu na rok szkolny 2020/2021	4
1.2 Modyfikacja programu na rok szkolny 2020/2021.....	4
1.2.1 Modyfikacja założeń	4
1.2.2. Terminy realizacji Programu w danym roku szkolnym	5
1.3 Uczestnicy programu i ich udział w jego realizacji w roku szkolnym 2020/2021.....	5
1.3.1 Udział w programie Kuratorium Oświaty w Gorzowie Wielkopolskim.....	5
1.3.2 Udział w programie placówek doskonalenia zawodowego nauczycieli.....	6
1.3.3 Udział w programie szkół podstawowych województwa lubuskiego	6
1.4 Zmiany w harmonogramie zadań LKO na rok szkolny 2020/2021	7
2. REALIZACJA PROGRAMU LKO W ROKU SZKOLNYM 2020/2021.....	11
2.1 Ankieta ewaluacyjno-diagnostyczna	11
2.2 Planowanie pracy szkół - plan szkolnych działań naprawczych na rok szkolny 2020/2021.....	18
2.2.1. Wzór planu szkolnych działań naprawczych.....	18
2.2.2. Analiza planów szkolnych działań naprawczych	18
2.3 Monitorowanie sposobu organizacji realizacji zadań szkół województwa lubuskiego w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem COVID - 19.....	21
2.4 Pismo Lubuskiego Kuratora Oświaty do organów prowadzących szkoły	23
2.5 Konferencja on-line dla dyrektorów szkół	24
2.6 Monitorowanie nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez dyrektora szkoły podstawowej w roku szkolnym 2020/2021	25
2.7 Weryfikacja wyników ankiety „ <i>Monitorowanie nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez dyrektora szkoły podstawowej w roku szkolnym 2020/2021</i> ”	
2.8 Realizacja w roku szkolnym 2020/2021 zadań placówek doskonalenia zawodowego nauczycieli	36
3. WYNIKI EGZAMINU ÓSMOKLASISTY W WOJEWÓDZTWIE LUBUSKIM.....	39
3.1 Informacje ogólne o egzaminie ósmoklasisty w roku 2021	39
3.2 Wyniki egzaminu ósmoklasisty w województwie lubuskim w roku 2021.....	40
3.3 Wyniki egzaminu ósmoklasisty w roku 2021 w układzie powiatowym województwa lubuskiego	41
3.4 Wyniki egzaminu ósmoklasisty w województwie lubuskim w latach 2019-2020	43
4. EWALUACJA PROGRAMU	46
4.1 Ewaluacja programu w szkole.....	46
4.2 Ankiety ewaluacyjne kuratorium oświaty:.....	46
4.2.1 Ankieta ewaluacyjna dla szkół podstawowych realizujących w roku szkolnym 2020/2021 <i>Plan szkolnych działań naprawczych</i>	47

4.2.2 Ankieta ewaluacyjna dla szkół podstawowych realizujących działania w ramach Programu LKO „Wspomaganie dyrektorów szkół podstawowych w zakresie sprawowania nadzoru pedagogicznego nad procesem kształcenia”.....	53
5. WNIOSKI, REKOMENDACJE DO PRACY W ROKU SZKOLNYM 2021/2022	56
5.1 Wnioski ogólne.....	57
5.2 Rekomendacje	59
Wykaz załączników:.....	60

Wstęp

Program Lubuskiego Kuratora Oświaty „*Wspomaganie dyrektorów szkół podstawowych w zakresie sprawowania nadzoru pedagogicznego nad procesem kształcenia*”, zwany dalej „programem” jest skierowany do wszystkich szkół podstawowych województwa lubuskiego. Czas realizacji programu przewidziano na cztery lata w cyklu rocznym - od września 2018 r. do sierpnia 2022 r. Kuratorium Oświaty w Gorzowie Wielkopolskim prowadzi program w ramach wspomagającej funkcji zewnętrznego nadzoru pedagogicznego.

Głównym celem programu jest rozwijanie kompetencji oraz wspomaganie dyrektorów szkół podstawowych w sprawowaniu wewnętrznego nadzoru pedagogicznego w taki sposób, by wnioski z nadzoru oraz podejmowane na ich podstawie działania przyczyniały się do podnoszenia jakości pracy szkoły, w tym efektów kształcenia mierzonych wynikami egzaminu ósmoklasisty.

W każdym roku planowane są nowe działania prowadzone w określonej formule programu, przez co jest on odpowiednio modyfikowany. W roku szkolnym 2020/2021 modyfikacji uległa również formuła programu.

Raport zawiera informacje dotyczące modyfikacji programu w roku szkolnym 2020/2021, opis działań prowadzonych przez Kuratorium Oświaty oraz pozostałych uczestników programu, ogólne wyniki egzaminu ósmoklasisty w roku szkolnym 2020/2021 w województwie lubuskim, informacje dotyczące wyników ewaluacji programu, wnioski i rekomendacje na rok szkolny 2021/2022.

1. PROGRAM LKO W ROKU SZKOLNYM 2020/2021

1.1 Dostępność programu na rok szkolny 2020/2021

Programu Lubuskiego Kuratora Oświaty „*Wspomaganie dyrektorów szkół podstawowych w zakresie sprawowania nadzoru pedagogicznego nad procesem kształcenia w szkole podstawowej*” (rok szkolny 2020/2021) – został zamieszczony na stronie internetowej Kuratorium Oświaty w Gorzowie Wielkopolskim: www.ko.gorzow.edu.pl w zakładce: *Nadzór pedagogiczny > Program LKO, komunikat z dnia 22 października 2020 r.*: „Realizacja Programu Lubuskiego Kuratora Oświaty dla szkół podstawowych w roku szkolnym 2020/2021”. W tej samej postaci stanowi załącznik nr 1 do raportu.

1.2 Modyfikacja programu na rok szkolny 2020/2021

1.2.1 Modyfikacja założeń

Z inicjatywy Lubuskiego Kuratora Oświaty do założeń programu realizowanego w roku szkolnym 2020/2021 wprowadzono zmianę, której celem była intensyfikacja działań skierowanych do dyrektorów szkół, które na egzaminie ósmoklasisty w roku 2020 uzyskały niskie wyniki plasujące szkołę w stanie od 1-3. Ustalono, że:

- Każda szkoła, która z jednego lub kilku przedmiotów egzaminacyjnych uzyskała niski stanin – ma obowiązek uczestniczenia w Programie, opracowując i realizując działania wg *Planu szkolnych działań naprawczych na rok szkolny 2020/2021*.

Plany szkolnych działań naprawczych i ich realizacja są konsultowane z wizytatorami rejonowymi. Działania programowe kuratorium oświaty będą skierowane głównie do tych szkół.

- Każda szkoła podstawowa naszego województwa, której uczniowie osiągnęli ze wszystkich egzaminów **stanin powyżej** niskiego oraz szkoły specjalne - **mają możliwość uczestniczenia** w programie, opracowując i realizując pod nadzorem dyrektora szkoły **Plan działań szkoły na rok szkolny 2020/2021** oraz uczestnicząc w działaniach programowych, skierowanych do wszystkich szkół zgodnie z harmonogramem.

1.2.2. Terminy realizacji Programu w danym roku szkolnym

Zgodnie ze strukturą programu, pkt 9. **Terminy realizacji Programu w danym roku szkolnym** zawiera dwie tabele: Tabela 1. *Harmonogram zadań LKO na rok szkolny 2020/2021* oraz Tabela 2 *Terminy dla SZKÓŁ w roku szkolnym 2020/2021*. Harmonogram określa działania zaplanowane do realizacji w danym roku szkolnym, których tematyka wynika z wniosków i rekomendacji zawartych w raporcie z poprzedniego roku. Terminy dla szkół dotyczą udziału szkół w działaniach wskazanych w harmonogramie. Tabele w każdym roku zawierają nieco inne zapisy w zależności od tematyki działań zaplanowanych do realizacji, dlatego pkt. 9 programu na rok szkolny 2020/2021 również został zmodyfikowany.

1.3 Uczestnicy programu i ich udział w jego realizacji w roku szkolnym 2020/2021

Program prowadzony jest przez Wydział Nadzoru Pedagogicznego Kuratorium Oświaty w Gorzowie Wielkopolskim. Formuła programu zakłada współpracę z placówkami doskonalenia zawodowego nauczycieli, tj. z Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli w Zielonej Górze oraz Wojewódzkim Ośrodkiem Metodycznym w Gorzowie Wielkopolskim. Beneficjentami i zarazem głównymi uczestnikami programu są szkoły podstawowe województwa lubuskiego, a w szczególności dyrektorzy szkół i nauczyciele przedmiotów objętych egzaminem ósmoklasisty.

1.3.1 Udział w programie Kuratorium Oświaty w Gorzowie Wielkopolskim

Wojewódzkim Koordynatorem Programu jest dyrektor Wydziału Nadzoru Pedagogicznego Kuratorium Oświaty w Gorzowie Wielkopolskim. W roku szkolnym 2020/2021 byli to: pani Janina Grzecznowska oraz pan Grzegorz Tomczak. Realizatorem programu jest Zespół LKO ds. Programu (zwany dalej „zespołem”), w składzie:

1. Grażyna Kołogrecka-Dul – starszy wizytator, przewodnicząca zespołu,
2. Grzegorz Rados – wicedyrektor Wydziału SRE, członek zespołu,
3. Anna Żarnowska – starszy wizytator, członek zespołu,
4. Marcin Depta – starszy wizytator, członek zespołu,
5. Małgorzata Brodzińska – starszy wizytator, członek zespołu,
6. Anita Pakulska – starszy wizytator, członek zespołu.

Podobnie jak w dwóch poprzednich latach program był realizowany we współpracy z wizytatorami rejonowymi, którzy nadzorują szkoły podstawowe w poszczególnych gminach województwa lubuskiego, zgodnie z Zarządzeniem nr 363/2020 Lubuskiego Kuratora Oświaty z dnia 29 września 2020 r. w sprawie ustalenia wykazu przedszkoli, szkół i placówek oświatowych, w których poszczególni wizytatorzy wykonują czynności.

Zespół i wizytatorzy rejonowi wykonywali zadania wynikające z „Harmonogramu zadań LKO na rok szkolny 2020/2021” (Tabela 1. w pkt 9 programu), w tym czterech członków zespołu, wykonywało również zadania wizytatorów rejonowych.

1.3.2 Udział w programie placówek doskonalenia zawodowego nauczycieli

W roku szkolnym 2020/2021, podobnie jak w roku poprzednim, w programie uczestniczyły dwie publiczne placówki doskonalenia zawodowego nauczycieli, nazywane dalej „placówkami”, tj.: Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Zielonej Górze (ODN) oraz Wojewódzki Ośrodek Metodyczny w Gorzowie Wielkopolskim (WOM). Udział w programie placówek został opisany w programie - pkt 6. *Zadania placówek doskonalenia zawodowego nauczycieli*. W ramach programu, placówki w danym roku szkolnym planują i realizują formy doskonalenia zawodowego skierowane do nauczycieli przedmiotów objętych egzaminem ósmoklasisty oraz dyrektorów szkół podstawowych. Prowadzone formy doskonalenia tematycznie są ukierunkowane na cele szczegółowe ujęte w programie oraz powinny uwzględniać wnioski zawarte w raporcie z realizacji programu LKO w minionym roku szkolnym.

Wraz z początkiem roku szkolnego 2020/2021 obie placówki przekazały szczegółową ofertę doskonalenia zawodowego dla nauczycieli i dyrektorów. Oferty ODN i WOM zostały zamieszczone jako załączniki w komunikacie z dnia 22 października 2020 r.: „Realizacja Programu Lubuskiego Kuratora Oświaty dla szkół podstawowych w roku szkolnym 2020/2021” - na stronie internetowej: www.ko-gorzow.edu.pl > *Nadzór pedagogiczny* > *Program LKO*. Z końcem roku szkolnego, współpracując z kuratorium oświaty, placówki przekazały informację (sprawozdanie) o przeprowadzonych formach doskonalenia zawodowego z tematyką kompatybilną z celami programu oraz udziale nauczycieli w doskonaleniu zawodowym.

1.3.3 Udział w programie szkół podstawowych województwa lubuskiego

W programie, zgodnie z założeniami na rok szkolny 2020/2021, miały obowiązek uczestniczyć tzw. szkoły z niskimi wynikami. Ustalono, że 132 szkoły podstawowe z terenu województwa lubuskiego na egzaminie ósmoklasisty w roku 2020 uzyskały z jednego lub kilku egzaminów stanin niski. Dyrektorzy tych szkół zostali zobligowani przez Lubuskiego Kuratora Oświaty do opracowania *Planu szkolnych działań naprawczych na rok szkolny 2020/2021* oraz podejmowania aktywnych działań w celu poprawy funkcjonowania szkoły w obszarze edukacyjno-wychowawczym, prowadzącej do wzrostu efektów kształcenia.

Szkoły, które na egzaminie ósmoklasisty w roku szkolnym 2019/2020 ze wszystkich przedmiotów egzaminacyjnych uzyskały wynik procentowy plasujący je w staninach wyższych od niskiego, w roku szkolnym 2020/2021 dobrowolnie kontynuowały swój udział w programie na podstawie *Planu działań szkoły na rok szkolny 2020/2021*, którego nie musiały przesyłać do wizytatora w celu konsultacji. Na podstawie udziału w działaniach ankietowych szacuje się, że działania programowe wzorem roku 2019/2020 prowadziło ok. 50% szkół podstawowych województwa lubuskiego z dobrymi wynikami na egzaminie ósmoklasisty w roku 2020.

Formuła programu zakłada, że szkoła (powołany przez dyrektora zespół nauczycieli) samodzielnie, w zależności od jej specyfiki, doświadczeń i potrzeb, w danym roku szkolnym planuje i realizuje działania w obszarach wskazanych w odpowiednim wzorze planu (dokument wspomagający pracę szkoły). **Udział w programie szkoły**, która na egzaminie ósmoklasisty uzyskała:

1) z jednego lub więcej przedmiotów egzaminacyjnych **stanin niski** (1-3) **polegał na:**

- **opracowaniu** *Planu szkolnych działań naprawczych na rok szkolny 2020/2021*, wg wzoru planu (załącznik nr 2);
- **przekazaniu planu** do wizytatora (analiza, konsultacje);
- **realizacji** ustalonych przez szkołę działań, w tym określonych form wewnętrznego nadzoru pedagogicznego ukierunkowanego na efektywność kształcenia;
- **monitorowaniu** przebiegu oraz efektywności działań;
- **ewaluacji działań** podejmowanych w ramach programu w roku szkolnym 2020/2021 z uwzględnieniem uzyskanych przez uczniów szkoły wyników egzaminu ósmoklasisty, **opracowaniu** sprawozdania/raportu, w tym **wniosków i rekomendacji** do pracy w następnym roku szkolnym;
- dyrektorzy szkół mieli obowiązek: a) wzmocnić nadzór wewnętrzny w zakresie realizacji procesów edukacyjnych przygotowujących uczniów do egzaminu zewnętrznego, b) nadzorować i monitorować realizację zaplanowanych w ramach programu działań, c) uczestniczyć w innych zadaniach programowych, jak udział w konferencjach LKO, ankietach, d) współpracować z wizytatorem rejonowym;

2) ze wszystkich przedmiotów egzaminacyjnych **stanin wyższy** od niskiego (4 – 9) **polegał na:**

- **opracowaniu** *Planu działań szkoły na rok szkolny 2020/2021*, z wykorzystaniem wzoru planu (załącznik nr 3);
- **realizacji** ustalonych przez szkołę działań, w tym określonych form wewnętrznego nadzoru pedagogicznego ukierunkowanego na efektywność kształcenia;
- **monitorowaniu** przebiegu oraz efektywności działań;
- **ewaluacji działań** podejmowanych w ramach programu w roku szkolnym 2020/2021 z uwzględnieniem uzyskanych przez uczniów szkoły wyników egzaminu ósmoklasisty, **opracowaniu** sprawozdania/raportu, w tym **wniosków i rekomendacji** do pracy w następnym roku szkolnym;
- dyrektorzy szkół uczestniczyli w badaniach ankietowych, skierowanych do nich w ramach wspomagającej funkcji programu, zgodnie z informacją podaną w harmonogramie programu lub informacją na stronie internetowej kuratorium, a także ponosili odpowiedzialność za planowanie, realizację i ewaluację prowadzonych w szkole działań.

1.4 Zmiany w harmonogramie zadań LKO na rok szkolny 2020/2021

Rok szkolny 2020/2021 był kolejnym rokiem pandemii, z czym wiązało się ograniczenie możliwości zrealizowania zaplanowanych zadań programowych. Zespół LKO ds. programu kilkakrotnie spotykał się w celu szczegółowego omówienia realizacji poszczególnych działań oraz konieczności wprowadzenia do harmonogramu zmian z uwagi na czasowe ograniczenie funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19. O zmianach w harmonogramie i terminach realizacji informowano dyrektorów szkół na bieżąco.

Harmonogram zadań LKO na rok szkolny 2020/2021 opisany w pkt 9 programu (Tabela 1, strona 7) nie został zrealizowany zgodnie z zapisem podanym w programie na początku roku szkolnego. W poniższej tabeli wymieniono działania, które zostały zrealizowane w roku szkolnym 2020/2021 przez Zespół LKO ds. programu dla szkół podstawowych oraz przez wizytatorów rejonowych, z wyszczególnieniem podejmowanych czynności. Tabela prezentuje

rzeczywisty *Harmonogram zadań LKO na rok szkolny 2020/2021*, bez wskazania zadań zapisanych w programie, lecz nierealizowanych.

Tabela 1. Działania realizowane w roku szkolnym 2020/2021 przez Kuratorium Oświaty w Gorzowie Wielkopolskim w ramach programu LKO „*Wspomaganie dyrektorów szkół podstawowych w zakresie sprawowania nadzoru pedagogicznego nad procesem kształcenia*”

Lp.	Nazwa działania	Rodzaj wykonanych zadań		Termin
		ZESPÓŁ LKO ds. programu	WIZYTATORZY rejonowi	
1	Współpraca z placówkami doskonalenia zawodowego nauczycieli	<ul style="list-style-type: none"> – przygotowanie pism do dyrektorów WOM i ODN w sprawie oferty na rok szkolny 2020/2021, – opracowanie i przekazanie wzorów narzędzi: <i>Informacja o ofercie, Sprawozdanie z realizacji zadań</i>, – zamieszczenie ofert na stronie www. KO (komunikat z 22.10.2020), – analiza działań wskazanych w sprawozdaniach, wnioski, rekomendacje do pracy na kolejny rok szkolny 		wrzesień/ październik 2020 czerwiec 2021
2	Ankieta ewaluacyjno-diagnostyczna	<ul style="list-style-type: none"> – opracowanie wzoru ankiety, – przeprowadzenie badania (system ankiet KO), – opis wyników i ich analiza, – ustalenie wniosków i rekomendacji do programu na br. rok szkolny 	e-maile w sprawie ankiety do dyrektorów wszystkich szkół	wrzesień/ październik 2020
3	Program LKO do realizacji w roku szkolnym 2020/2021	<ul style="list-style-type: none"> – opracowanie zmodyfikowanej wersji programu, – zamieszczenie komunikatu o realizacji programu w roku 2020/2021 wraz z załącznikami na stronie internetowej kuratorium 	wysłanie komunikatu do każdego dyrektora szkoły z niskimi wynikami	październik 2020
4	Planowanie pracy szkół	<ul style="list-style-type: none"> – opracowanie wzoru <i>Planu szkolnych działań naprawczych</i> (PSzDzN), – opracowanie wzoru arkusza analizy PSzDzN dla wizytatorów, – opracowanie arkusza zbiorczego analizy PSzDzN w wersji word i excel, – analiza, ustalenie wniosków i rekomendacji 	<ul style="list-style-type: none"> – wysłanie do każdego dyrektora szkoły z niskimi wynikami wzoru <i>Planu szkolnych działań naprawczych</i> z komunikatem o terminie przekazania do wizytatora, – analiza planów przekazanych przez szkoły, – konsultacje z dyrektorami szkół, 	październik / listopad 2020

			<ul style="list-style-type: none"> – wypełnienie arkusza analizy PSzDzN swoich szkół, – wpisanie danych w folderze „Wspólne” 	
5	Monitorowania sposobu organizacji realizacji zadań szkół województwa lubuskiego w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem COVID - 19	<ul style="list-style-type: none"> – opracowanie arkusza monitorowania skierowanego do szkół podstawowych i ponadpodstawowych, – opracowanie wyników, wniosków i rekomendacji <p>Współpraca z st. wizytatorem Sylwią Czapłą</p>	e-mail do dyrektorów szkół	grudzień 2020
6	Pismo LKO do organów prowadzących szkoły	– opracowanie projektu pisma skierowanego do organów prowadzących		Styczeń 2021
7	Konferencja online dla dyrektorów szkół z niskimi wynikami nt. „Rola dyrektora szkoły w podnoszeniu efektywności kształcenia”	<ul style="list-style-type: none"> – ustalenie programu we współpracy z LKO, – współpraca z prelegentami spoza kuratorium, – opracowanie merytoryczne i prezentacja trzech tematów, – prowadzenie i organizacja konferencji 	udział w konferencji	luty 2021 25 lutego 2021 r.
8	Monitorowanie pracy szkoły w programie i nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez dyrektora szkoły podstawowej w roku szkolnym 2020/2021	<ul style="list-style-type: none"> – opracowanie arkusza monitorowania skierowanego do wszystkich dyrektorów (wspomaganie w obszarze nadzoru), – zamieszczenie komunikatu na stronie internetowej KO, współpraca z informatykiem w związku z przeprowadzeniem ankiety, – przeprowadzenie badania (system ankiet KO), – analiza, w tym opracowanie wyników, wniosków i rekomendacji 	e-maile przypominające o zamieszczeniu ankiety w systemie ankiet	kwiecień/maj 2021 ankieta w systemie ankiet 21 - 28 kwietnia 2021
9	Weryfikacja wyników ankiety „Monitorowanie nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez dyrektora szkoły podstawowej w roku	<ul style="list-style-type: none"> – opracowanie arkusza rozmowy weryfikacyjno-monitorującej dla wizytatorów, – opracowanie logistyki przeprowadzenia spotkań z dyrektorami szkół, – komunikaty informacyjne dla wizytatorów, 	<ul style="list-style-type: none"> – dokonanie wyboru maksymalnie 2 szkół z niskimi wynikami do weryfikacji, – powiadomienie dyrektora i ustalenie terminu 	kwiecień/maj 2021

	szkolnym 2020/2021”	<ul style="list-style-type: none"> – opracowanie arkusza zbiorczego, – wprowadzenie i analiza danych przekazanych przez wizytatorów, – ustalenie wniosków i rekomendacji 	<ul style="list-style-type: none"> oraz formy spotkania, – przeprowadzenie rozmowy weryfikacyjno-monitorującej pracę szkoły, – wypełnienie arkusza zbiorczego dla swoich szkół – przekazanie arkusza przewodniczącej zespołu LKO 	
10	<p>Ewaluacja programu:</p> <p>Ankieta ewaluacyjna dla szkół podstawowych realizujących w roku szkolnym 2020/2021 <i>Plan szkolnych działań naprawczych</i>”,</p> <p>Ankieta ewaluacyjna dla szkół podstawowych realizujących działania w ramach Programu LKO „<i>Wspomaganie dyrektorów szkół podstawowych w zakresie sprawowania nadzoru pedagogicznego nad procesem kształcenia</i>” Analiza pracy szkół w kontekście uzyskanych wyników egzaminu ósmoklasisty</p>	<ul style="list-style-type: none"> – opracowanie wzorów ankiet, – zamieszczenie komunikatu na stronie internetowej KO, – przeprowadzenie dwóch badań (system ankiet KO), – opracowanie wyników, analiza danych, wnioski, rekomendacje na kolejny rok szkolny, – opracowanie wzoru arkusza analizy pracy szkół w kontekście uzyskanych wyników oraz arkusza zbiorczego, – opracowanie danych uzyskanych od wizytatorów rejonowych 	<ul style="list-style-type: none"> – e-maile do dyrektorów szkół, – analiza pracy szkół w kontekście wyników egzaminu ósmoklasisty, – przekazanie arkusza ewaluacyjnego przewodniczącej zespołu 	<p>czerwiec/lipiec/ sierpień 2021</p> <p>Wypełnianie ankiet przez dyrektorów do 23 lipca 2021</p>
11	Przekazanie informacji o programie na naradach sierpniowych dla dyrektorów szkół	<ul style="list-style-type: none"> – opracowanie prezentacji na narady, – przekazanie wizytatorom informacji 	<p>prorowadzenie narady i przekazanie informacji o realizacji programu LKO</p>	
12	RAPORT	<ul style="list-style-type: none"> – opracowanie raportu z realizacji programu w roku szkolnym 2020/2021, w tym wniosków i rekomendacji do pracy na kolejny rok szkolny, – zamieszczenie raportu na stronie internetowej KO 		<p>sierpień/wrzesień 2021 r.</p>

2. REALIZACJA PROGRAMU LKO W ROKU SZKOLNYM 2020/2021

2.1 Ankieta ewaluacyjno-diagnostyczna

Badanie ankietowe przeprowadzono w terminie od 2 do 9 października 2020 r. Wzięło w nim udział 236 szkół, spośród 315 szkół, które realizowały program w roku szkolnym 2019/2020, co stanowi 75% szkół zgłoszonych do programu. Ankieta badawcza składała się z 12 pytań, w tym zawierała 9 pytań zamkniętych i 3 pytania otwarte.

Przedstawiony niżej materiał zawiera zagadnienia ankietowe i liczbę udzielonych odpowiedzi, ich analizę ilościową i jakościową, wnioski i rekomendacje.

Wyniki ankiety ewaluacyjno-diagnostycznej

Tabela 2. Zagadnienia i wyniki ilościowe ankiety ewaluacyjno-diagnostycznej

Liczba szkół/dyrektorów biorących udział w ankiecie: 236			
ZAGADNIENIA ANKIETOWE		WYNIKI	
		TAK	NIE
1.	Czy czasowe ograniczenie funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 spowodowało w szkole:		
a)	przerwanie i zawieszenie realizacji działań programowych ukierunkowanych na wspomaganie uczniów	2	
b)	modyfikację zaplanowanych działań i ich realizację w systemie zdalnym	179	
c)	ograniczenie działań do indywidualnych lub grupowych konsultacji dla uczniów klas VIII	50	
d)	brak działań wspierających przygotowania uczniów do egzaminu zewnętrznego	5	
2.	Czy działania realizowane w szkole w roku szkolnym 2019/2020 w ramach Programu LKO dla szkół podstawowych zostały poddane ewaluacji?	211	25
3.	Proszę wskazać jedno działanie z dowolnego obszaru (realizowanego Programu LKO), które w ocenie szkoły okazało się najbardziej efektywne w kontekście podniesienia lub utrzymania dobrego wyniku uczniów na egzaminie ósmoklasisty	Analiza jakościowa- opis wyników.	
4.	Proszę wskazać maksymalnie trzy główne przyczyny uzyskania przez uczniów niskiego wyniku na egzaminie ósmoklasisty w roku 2020 (w szkołach ogólnodostępnych stanin 1-3 lub niższy w porównaniu z rokiem ubiegłym)	Analiza jakościowa- opis wyników.	
5.	Czy wnioski oraz rekomendacje z ewaluacji działań realizowanych w szkole w ramach programu LKO (zgodnie z planem działań szkoły na rok szk. 2019/2020) zostały uwzględnione w planie działań na rok szkolny 2020/2021:		
a)	tak	202	
b)	nie, gdyż nie sformułowano wniosków i rekomendacji		3
c)	nie, gdyż nie przeprowadzono ewaluacji		15

d)	nie, gdyż szkoła nie opracowała planu działań na rok szkolny 2020/2021		15
6.	Czy w ocenie dyrektora i nauczycieli wyniki uzyskane przez uczniów szkoły na egzaminie ósmoklasisty w roku 2020, są: (proszę wybrać jedną odpowiedź)		
a)	bardzo dobre		26
b)	zadowalające		75
c)	słabe		70
d)	trudno podać jedną ocenę, gdyż średnie wyniki uzyskane przez uczniów szkoły z poszczególnych egzaminów znacznie różnią się.		60
7.	Czy nauczyciele poszczególnych przedmiotów dokonali analizy jakościowej wyników egzaminu w odniesieniu do poszczególnych zadań egzaminacyjnych:		
a)	nie		4
b)	tak		220
c)	niektórzy		9
d)	nie wiem		0
8.	Czy na podstawie dokonanych analiz sformułowano	TAK	NIE
a)	wnioski	228	5
b)	wynikające z wniosków rekomendacje do pracy w bieżącym roku szkolnym	221	7
9.	Czy rekomendacje i wnioski z analizy wyników egzaminów oraz innych analiz zostały uwzględnione w planie działań szkoły na rok szkolny 2020/2021	225	7
10.	Czy szkoła dokonała porównywania wyników uczniów z egzaminu ósmoklasisty z ich ocenami końcowymi z danego przedmiotu	203	30
11.	Czy w Pani/Pana ocenie udział szkoły w programie wspomaga pracę dyrektora lub wspiera go w	TAK	NIE
a)	mobilizowaniu nauczycieli do zewnętrznego doskonalenia zawodowego	195	39
b)	mobilizowaniu nauczycieli do pracy zespołowej oraz wewnątrzszkolnego doskonalenia zawodowego	210	23
c)	mobilizowaniu nauczycieli do aktywności oraz świadomego planowania i realizowania działań doskonalących proces edukacyjny	216	15
d)	planowaniu i organizowaniu pracy szkoły zgodnie z obowiązującym prawem, w trosce o efekty kształcenia uczniów mierzone wynikami egzaminu zewnętrznego	219	14
e)	wykonywaniu zadań z zakresu wewnętrznego nadzoru pedagogicznego sprawowanego w celu podnoszenia jakości i efektywności procesu edukacyjnego	225	8
f)	systemowym planowaniu i realizowaniu działań ukierunkowanych na określony cel	221	12
g)	mobilizowaniu siebie i wicedyrektorów do doskonalenia zawodowego i rozwijania kompetencji w obszarze zarządzania i doskonalenia procesu edukacyjnego w szkole:	205	28
12.	Oczekiwania dyrektora w zakresie wspomagania realizowanego w ramach programu	Analiza jakościowa- opis wyników.	

Analiza ilościowa i jakościowa

1. Czasowe ograniczenie funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 w badanych szkołach spowodowało:
 - a) dla 76% – konieczność modyfikacji zaplanowanych działań i ich realizację w systemie zdalnym;
 - b) dla 21% – ograniczenie działań do indywidualnych lub grupowych konsultacji dla uczniów klas VIII;
 - c) dla 2% – brak działań wspierających przygotowania uczniów do egzaminu zewnętrznego;
 - d) tylko 2 szkoły przerwały i zawiesiły realizację działań programowych ukierunkowanych na wspomaganie uczniów.
2. 89% szkół przeprowadziło ewaluację działań podejmowanych w ramach Programu LKO dla szkół podstawowych, ale blisko 11% nie zakończyło programu LKO ewaluacją.
3. Obszary i działania najbardziej efektywne w kontekście podniesienia lub utrzymania dobrego wyniku uczniów na egzaminie ósmoklasisty wskazane przez dyrektorów, to:
 - 1) *Doskonalenie procesu edukacyjnego - 55 wskazań.* Działania: rozwiązywanie zadań typu egzaminacyjnego; korelacja międzyprzedmiotowa; stosowanie gier dydaktycznych; realizacja programu z języka polskiego „Władcy słów”; konstruowanie prac klasowych i sprawdzianów z uwzględnieniem typów zadań egzaminacyjnych; dostosowanie form i metod pracy do wniosków wynikających z przeprowadzonych diagnoz; zastosowanie metod aktywizujących i motywujących uczniów do uczenia się i samorozwoju; rozwiązania innowacyjne, ich obserwacja i ewaluacja; realizacja podstawy programowej z zastosowaniem form i metod pracy sprzyjającej uczeniu się – „Aktywna Tablica”, „Cyfrowa Szkoła”; drama; odwrócone lekcje; stosowanie różnych aktywnych metod na wszystkich przedmiotach; wdrożenie rekomendacji wynikających z diagnoz; stymulowanie rozwoju uczniów; kształtowanie u uczniów umiejętności uczenia się; systematyczne powtarzanie i utrwalanie wiadomości oraz doskonalenie umiejętności określonych w podstawie programowej; stosowanie zasad oceniania motywujących uczniów do nauki; rzetelna informacja zwrotna o postępach ucznia.
 - 2) *Indywidualizacja procesu edukacyjnego - 41 wskazań.* Działania: personalizacja zadań - dla uczniów zgodnie z ich potrzebami i możliwościami; w czasie nauczania zdalnego indywidualne spotkania z uczniami MS Teams; konsultacje indywidualne w szkole; analiza i doskonalenie form i metod pracy z uczniem zdolnym; udzielanie pomocy w szkole uczniom potrzebującym wsparcia, przezwyciężanie trudności wynikających z ich sytuacji społecznej; dostosowanie wymagań edukacyjnych do potrzeb ucznia; uwzględnianie indywidualnych potrzeb uczniów w trakcie lekcji.
 - 3) *Współpraca zespołowa nauczycieli – 32 wskazania.* Działania: dzielenie się wiedzą i doświadczeniem; przepływ informacji o uczniach; korelacja międzyprzedmiotowa; zintegrowanie działań na rzecz właściwej realizacji podstawy programowej oraz optymalnego przygotowania uczniów do egzaminu; lekcje otwarte; korelowanie treści, zadań, powtórzeń w obrębie kilku przedmiotów podczas zdalnego nauczania; spotkania w ramach zespołów przedmiotowych celem wymiany informacji o uczniu oraz dzielenia się wiedzą i doświadczeniem.
 - 4) *Diagnoza potrzeb szkoły – 26 wskazań.* Działania: prowadzenie diagnozy „na wejściu”, diagnozy śródrocznej w zakresie przedmiotów egzaminacyjnych;

diagnoza potrzeb nauczyciela; diagnoza indywidualnych potrzeb i możliwości ucznia; wykorzystanie wyników diagnozy do indywidualizacji procesu edukacyjnego, do planowania pracy nauczyciela, do stosowania odpowiednich form i metod pracy, do organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej i zajęć rozwijających talenty i uzdolnienia.

- 5) *Inny obszar*: Organizacja dodatkowych zajęć przygotowujących do egzaminu: - **30 wskazań**. Działania: prowadzenie zajęć wspierających dla uczniów klas VIII z j. polskiego, matematyki i j. angielskiego; dodatkowe zajęcia jako trening zadań egzaminacyjnych; dodatkowe zajęcia, jako powtarzanie i utrwalanie treści podstawy programowej.
4. W ocenie dyrektorów powodem niskich wyników uczniów na egzaminie zewnętrznym w roku szkolnym 2019/2020 była:
- a) niska motywacja uczniów do nauki lub jej brak - **60 wskazań**;
 - b) trudności uczniów i nauczycieli w optymalizacji zajęć przedmiotowych w trakcie nauki zdalnej, przerwa w nauczaniu stacjonarnym i ograniczenia związane z edukacją w trybie zdalnym, w tym: ograniczony dostęp uczniów do TIK - **48 wskazań**;
 - c) deficyty rozwojowe uczniów lub ich niski potencjał edukacyjny i trudności w realizacji indywidualnych potrzeb uczniów podczas pracy zdalnej (duża liczba uczniów zdających egzamin z orzeczeniami i opiniami poradni psychologiczno-pedagogicznych, tzw. „słaba klasa”, tzw. „słaby rocznik”, uczniowie drugorocznicy jako zdający, uczniowie z trudnościami w nauce, uczniowie powracający z zagranicy, cudzoziemcy w zespole zdających) - **30 wskazań**;
 - d) uwarunkowania środowiskowe, w tym brak wsparcia rodziców w działaniach szkoły - **24 wskazania**;
 - e) niska frekwencja uczniów podczas pracy zdalnej i konsultacji indywidualnych - **20 wskazań**;
 - f) niedostateczne przygotowanie nauczycieli do zdalnego nauczania - **16 wskazań**;
 - g) absencja nauczycieli - **8 wskazań**.
5. 86% dyrektorów deklaruje, że wnioski oraz rekomendacje z ewaluacji działań realizowanych w szkole w ramach programu LKO (zgodnie z planem działań szkoły na rok szkolny 2019/2020) zostały uwzględnione w planie działań na rok szkolny 2020/2021.
6. W ocenie 32% respondentów wyniki uzyskane przez szkołę na egzaminie ósmoklasisty w roku 2020 są zadawalające. 30% ocenia, jako słabe, w opinii 26% badanych trudno podać jedną ocenę, gdyż średnie wyniki uzyskane przez uczniów szkoły z poszczególnych egzaminów znacznie się różnią. Tylko 11% dyrektorów ocenia wyniki egzaminu jako bardzo dobre.
7. 94% dyrektorów deklaruje, że nauczyciele poszczególnych przedmiotów egzaminacyjnych dokonali analizy jakościowej wyników egzaminu, w 4% szkół analizy takie przeprowadzili niektórzy nauczyciele. W 2% szkół nauczyciele przedmiotów egzaminacyjnych nie dokonali analiz wyników egzaminacyjnych uczniów.
8. 98% szkół analizy wyników egzaminacyjnych wykorzystało do sformułowania wniosków będących dla 97% szkół podstawą rekomendacji do pracy w bieżącym roku szkolnym.

9. Rekomendacje i wnioski z analizy wyników egzaminów oraz innych analiz zostały uwzględnione w planie działań szkoły na rok szkolny 2020/2021 prawie we wszystkich szkołach (97%).
10. 87% szkół dokonało porównywania wyników uczniów z egzaminu ósmoklasisty z ich ocenami końcowymi z danego przedmiotu.
11. W ocenie zdecydowanej większości respondentów udział szkoły w programie:
 - a) wspomaga lub wspiera dyrektora w mobilizowaniu nauczycieli do aktywności oraz świadomego planowania i realizowania działań doskonalących proces edukacyjny **(94%)**;
 - b) wspomaga w planowaniu i organizowaniu pracy szkoły zgodnie z obowiązującym prawem, w trosce o efekty kształcenia uczniów mierzone wynikami egzaminu zewnętrznego **(94%)**;
 - c) dla 90% dyrektorów udział szkoły w programie wspomaga lub wspiera ich w mobilizowaniu nauczycieli do pracy zespołowej oraz wewnątrzszkolnego doskonalenia zawodowego;
 - d) w opinii 83% dyrektorów udział w programie wpływa mobilizująco na zewnętrzne doskonalenie zawodowe nauczycieli;
 - e) 88% dyrektorów wskazuje, że Program LKO mobilizuje ich samych i wicedyrektorów do doskonalenia zawodowego i rozwijania kompetencji w obszarze zarządzania i doskonalenia procesu edukacyjnego w szkole;
 - f) 95% dyrektorów ocenia, że udział szkoły w programie LKO sprzyja systemowemu planowaniu i realizowaniu działań ukierunkowanych na określony cel.
12. Na pytanie dotyczące oczekiwań dyrektorów w zakresie wspomaganie w realizowaniu programu LKO odpowiedziało 163 respondentów, spośród których 32 nie ma żadnych oczekiwań, a 22 wskazuje na kontynuację programu *“Wspomaganie dyrektorów szkół podstawowych w zakresie sprawowania nadzoru pedagogicznego nad procesem kształcenia w szkole podstawowej”*, jako formy optymalnej i zaspokajającej potrzeby szkół. Pozostali dyrektorzy, którzy się wypowiedzieli w ramach realizowanego Programu LKO oczekują:
 - a) upowszechniania dobrych praktyk i działań w zakresie podnoszenia efektywności kształcenia: spotkania/konferencje z możliwościami wymiany doświadczeń; powstanie zbioru dobrych praktyk; założenie strony internetowej na temat dobrych praktyk; spotkania dla dyrektorów celem dzielenia się dobrymi praktykami; organizowanie szkoleń dla dyrektorów o charakterze warsztatowym; prezentacja przykładów dobrych praktyk - **30 respondentów**;
 - b) wsparcia ze strony ośrodków doskonalenia nauczycieli, metodyków, w tym szkoleń/kursów, spotkań ujętych w ofercie ośrodków doskonalenia zawodowego nauczycieli wpisujących się w założenia i obszary realizowanego programu LKO - **24 respondentów**;
 - c) oferty szkoleniowej dla nauczycieli w zakresie doskonalenia umiejętności analizowania wyników egzaminów oraz umiejętności formułowania wniosków z analizy wyników egzaminu i wykorzystania ich do dalszej pracy - **11 respondentów**;
 - d) organizowania warsztatów, szkoleń, webinarów, ułatwiających i usprawniających proces edukacyjny podczas pracy zdalnej, rozwój kompetencji cyfrowych nauczyciela

wsparcie w organizacji procesu dydaktycznego w sytuacji pandemii, kompetencje w zakresie metod i technik kształcenia na odległość – **17 respondentów**;

- e) organizowania przez Lubuskiego Kuratora Oświaty szkoleń/konferencji dla dyrektorów w ramach programu LKO, w tym poświęconych nadzorowi pedagogicznemu dyrektora, na wzór roku 2019/20 – **14 respondentów**;
- f) współpracy z wizytatorem opiekującym się szkołą i możliwość kontaktu z KO w razie potrzeby – **3 respondentów**;
- g) spotkań w formie warsztatów dla nauczycieli przedmiotów egzaminacyjnych przynajmniej 2 razy w roku szkolnym – **2 respondentów**;
- h) organizacji konferencji wskazujących konkretne działania, które spowodowałyby wzrost aktywności i motywacji uczniów do osiągania wyższych wyników, zarówno bieżących, jaki i na egzaminie ósmoklasisty, wsparcie ukierunkowane na podnoszenie efektów kształcenia - **5 respondentów**;
- i) zrozumienia przez władze oświatowe bieżącej sytuacji organizacyjnej i prawnej placówki w kontekście pracy szkoły w rygorze sanitarnym oraz ustaleniu głównych priorytetów pracy szkoły w bieżącej sytuacji sanitarnej – **1 respondent**.

Wnioski

1. Zdecydowana większość szkół podstawowych, po wprowadzeniu w roku szkolnym 2019/2020 czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, nadal realizowała działania zaplanowane w ramach programu LKO modyfikując je w związku z pracą zdalną, a następnie poddając ewaluacji z uwzględnieniem wyników egzaminu ósmoklasisty zakończonej wnioskami i rekomendacjami do pracy w bieżącym roku szkolnym – co świadczy o właściwej i świadomej pracy szkół w ramach programu LKO.
2. Należy uznać, że ocena wyników egzaminu ósmoklasisty uzyskanych przez uczniów szkoły (11% respondentów ocenia wyniki uzyskane przez szkołę na egzaminie ósmoklasisty w roku 2020 jako bardzo dobre; ok. 30% dyrektorów ocenia wyniki, jako słabe i tyłu samo, jako zadawalające, 26% ma problem z oceną ze względu na zróżnicowane wyniki) jest adekwatna do ogólnych wyników w województwie lubuskim, co pozwala sądzić, że szkoły właściwie wykorzystują wnioski i rekomendacje z realizacji programu w roku 2019/2020 do zaplanowania działań na rok szkolny 2020/2021.
3. Umiejętność prowadzenia przez nauczycieli poszczególnych przedmiotów egzaminacyjnych analizy jakościowej wyników egzaminu oraz wyciągania wniosków i ich wykorzystywania w pracy z kolejną grupą uczniów - ma kluczowe znaczenie w pracy na rzecz poprawy efektów kształcenia mierzonych wynikami egzaminu zewnętrznego, dlatego powszechność podejmowania tych działań w szkołach jest zjawiskiem pozytywnym i pożądanym pod warunkiem, że będą one prowadzone właściwie z uwzględnieniem potrzeb i możliwości uczniów obecnych klas VIII.
4. Zdecydowana większość dyrektorów szkół podstawowych województwa lubuskiego twierdzi, iż realizacja programu LKO pomaga im w zarządzaniu szkołą, prowadzeniu wewnętrznego nadzoru pedagogicznego, planowaniu i realizowaniu celowych działań, w tym doskonalenia zawodowego nauczycieli, co wskazuje, że program Lubuskiego Kuratora Oświaty dla szkół podstawowych spełnia swoją funkcję wspomagającą.

5. W ocenie większości dyrektorów, najbardziej efektywne działania w kontekście wyników egzaminu, podejmowane w ramach programu LKO, dotyczyły obszarów bezpośrednio związanych z pracą nauczycieli (*Doskonalenie procesu edukacyjnego, Indywidualizacja procesu edukacyjnego, Współpraca zespołowa nauczycieli, Diagnoza potrzeb szkoły*), brak wskazania obszaru: *Nadzór wewnętrzny dyrektora szkoły* dowodzi konieczności doskonalenia przez dyrektorów umiejętności celowego planowania zadań w tym obszarze, formułowania wniosków z wewnętrznego nadzoru pedagogicznego i ich wykorzystywania na rzecz podnoszenia efektów kształcenia w szkole.
6. Upatrywanie przez stosunkowo dużą liczbę szkół sukcesu egzaminacyjnego w organizacji dla uczniów klas VIII zajęć dodatkowych utrwalających podstawę programową oraz służących, jako trening sprawności i umiejętności w zakresie rozwiązywania zadań typu egzaminacyjnego, może w tych szkołach zagrażać potrzebie doskonalenia procesu edukacyjnego realizowanego na obowiązkowych zajęciach edukacyjnych, które w szczególności winne przygotowywać ucznia do egzaminu zewnętrznego.
7. Nie wszystkie szkoły prowadzą analizę porównawczą oceniania wewnątrzszkolnego sumującego z wynikiem uczniów na egzaminie zewnętrznym, przez co nie mają wiedzy na temat kompatybilności oceniania wewnątrzszkolnego z ocenianiem prac egzaminacyjnych, co w efekcie może niekorzystnie przekładać się na wynik egzaminacyjny ich uczniów.
8. Przyczyny słabych wyników uzyskanych przez uczniów na egzaminie ósmoklasisty, jak wynika z opinii respondentów w ok. 57%, są związane są z pracą dydaktyczno-wychowawczą szkół (niska motywacja uczniów, niska frekwencja, uczniowie z trudnościami, współpraca z rodzicami), w 23% - z kompetencjami nauczycieli, w 20% - z trudnościami organizacyjnymi w okresie nauczania zdalnego. Wynika z powyższego, że każda szkoła podejmując odpowiednie działania w poszczególnych obszarach pracy szkoły, jest w stanie uzyskać lepsze efekty kształcenia.

Rekomendacje

- Należy kontynuować realizację programu LKO, gdyż jest on czynnikiem wspierającym szkoły w planowaniu i porządkowaniu działań na rzecz wzmocnienia efektywności kształcenia w trosce o efekty edukacyjne uczniów mierzone wynikami egzaminu zewnętrznego, przy czym szkoły osiągające dobre i bardzo dobre wyniki egzaminu ósmoklasisty mogą realizować program bez wglądu zewnętrznego nadzoru pedagogicznego w ich plany działań.
- Z uwagi na duże prawdopodobieństwo przedłużania się uwarunkowań związanych z sytuacją epidemiczną w kraju, planując działania w ramach programu LKO szkoły powinny uwzględniać ich realizację w warunkach pracy zdalnej.
- Należy doskonalić organizację procesu edukacyjnego oraz umiejętności nauczycieli w zakresie metod i technik kształcenia na odległość celem optymalizacji efektywności edukacji zdalnej, wykorzystując takie sposoby, jak: korzystanie z oferty placówek doskonalenia nauczycieli, wzajemne dzielenie się wiedzą i umiejętnościami w szkole i pomiędzy szkołami w gminie, korzystanie z materiałów dostępnych na portalach internetowych, inne.
- Celem wzmocnienia efektywności kształcenia i poprawy wyników egzaminacyjnych uczniów zasadne jest podjęcie działań na rzecz wzmocnienia funkcji motywacyjnej oceny szkolonej oraz wdrożenie pracy wychowawczej skutkującej wzrostem aspiracji edukacyjnych uczniów i motywacji do nauki.

- Analiza porównawcza oceniania wewnątrzszkolnego sumującego z wynikiem uczniów na egzaminie zewnętrznym, może wskazać szkole przyczyny uzyskiwania przez uczniów niezadawalających wyników na egzaminie zewnętrznym.
- Należy tworzyć warunki do upowszechniania w różnych formach dobrych praktyk szkolnych w zakresie efektywności kształcenia skutkujących wzrostem wyników egzaminacyjnych uczniów.
- Oferta ośrodków doskonalenia zawodowego nauczycieli powinna uwzględniać tematykę spójną z obszarami Programu LKO, w tym:
 - a) kształtowanie kompetencji nauczycieli w zakresie umiejętności analizowania wyników egzaminacyjnych, wnioskowania i wykorzystywania wniosków w planowaniu i realizowaniu procesu edukacyjnego w kolejnym roku szkolnym;
 - b) kształtowanie kompetencji nauczycieli w zakresie organizacji procesu edukacyjnego z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb i możliwości uczniów – indywidualizacja procesu edukacyjnego;
 - c) formy doskonalenia zawodowego na rzecz nabycia kompetencji w zakresie wspierania uczniów i motywowania ich do nauki, z uwzględnieniem motywującej funkcji oceniania wewnątrzszkolnego.

2.2 Planowanie pracy szkół - plan szkolnych działań naprawczych na rok szkolny 2020/2021

2.2.1. Wzór planu szkolnych działań naprawczych

W ramach prowadzonego programu Zespół LKO ds. programu proponuje szkołom wzory planów działań w szczególności z dwóch powodów: 1) w celu zwrócenia uwagi nauczycieli i dyrektora na istotne obszary pracy szkoły; 2) ze względu na analizy prowadzone przez zespół.

Szkoły, których uczniowie uzyskują niskie efekty kształcenia powinny analizować swoją pracę wieloaspektowo. Wzór planu ma wspomagać pracę szkoły w obszarze planowania działań na kolejny rok szkolny. Dlatego we wzorze wyraźnie wskazuje się na konieczność: a) uwzględniania wniosków z nadzoru pedagogicznego i innych wniosków oraz rekomendacji do pracy w kolejnym roku szkolnym, b) dokonania analizy sytuacji edukacyjno-wychowawczej w szkole i ustalenia słabych oraz mocnych stron szkoły; c) ustalenia głównego celu podejmowanych działań oraz celów szczegółowych. Szkoła mogła sama wybrać obszary, o których mowa w planie działań szkoły na dany rok (załącznik nr 3) lub zaplanować działania we wszystkich obszarach wskazanych oraz również niewskazanych we wzorze. Planowane działania powinny być kompatybilne z wnioskami, rekomendacjami i słabymi stronami szkoły.

2.2.2. Analiza planów szkolnych działań naprawczych

Dyrektorzy szkół z niskimi wynikami w październiku 2020 r. opracowane przez szkołę *plany szkolnych działań naprawczych na rok szkolny 2020/20201* przekazali wizytatorom rejonowym. Wizytatorzy współpracowali z dyrektorami w obszarze planowania pracy w szkole, a także dokonali analizy planów zgodnie z *arkuszem analizy szkolnych planów naprawczych*, przekazanych im przez Zespół LKO ds. programu. Na podstawie arkuszy poszczególnych wizytatorów sporządzono arkusz zbiorczy uwzględniający wszystkie szkoły w województwie z niskimi wynikami egzaminu ósmoklasisty uczestniczące w programie.

Celem analizy planów było:

1) ustalenie czy wszystkie szkoły z niskimi wynikami egzaminu ósmoklasisty planują działania naprawcze, zgodnie z decyzją LKO i zmodyfikowanym programem LKO dla szkół podstawowych, 2) ocena umiejętności planowania działań na podstawie wniosków i rekomendacji, 3) merytoryczna ocena planowanych działań w odniesieniu do słabych stron szkoły, wniosków z wewnętrznego nadzoru oraz ewaluacji programu w roku szkolnym 2019/2020, 4) ocena planowanego przez dyrektorów nadzoru wewnętrznego w kontekście efektywności działań naprawczych.

Przedstawiony niżej materiał prezentuje przebieg działania oraz szczegółową analizę planów przekazanych przez szkoły, wnioski i rekomendacje.

Analiza opisowa planów szkolnych działań naprawczych

Do Program Lubuskiego Kuratora Oświaty „*Wspomaganie dyrektorów szkół podstawowych w zakresie sprawowania nadzoru pedagogicznego nad procesem kształcenia w szkole podstawowej*” w roku szkolnym 2020/2021 zaproszono 132 szkoły podstawowe województwa lubuskiego, które na egzaminie ósmoklasisty w roku 2020 uzyskały z jednego lub kilku przedmiotów egzaminacyjnych stanin niski (1-3).

Wizytatorzy rejonowi w odniesieniu do wszystkich szkół z niskimi wynikami, które znajdują się w ich nadzorze dokonali analizy szkolnych planów naprawczych przesłanych przez dyrektorów szkół.

Zbiorcza analiza ilościowa wskazuje, że 93% szkół przesłało plany działań naprawczych w wyznaczonym terminie. Wizytatorzy przeprowadzili rozmowy z 54 dyrektorami szkół, w sprawie przesłanych planów lub ich braku. 57 szkół zostało zobligowanych do poprawy przesłanych planów, co stanowi 43%. Po konsultacjach z wizytatorami plany zostały poprawione. Jedna ze szkół niepublicznych, mimo rozmowy z wizytatorem, nie przesłała planu. Według oceny wizytatorów 73% szkół opracowało dobry plan działań naprawczych.

Z analizy jakościowej wynika, że szkolne plany w dużej mierze (93%) zawierają strukturę zgodną ze wzorem, tj. wnioski, rekomendacje, słabe i mocne strony, cele ogólne i szczegółowe. Sformułowane rekomendacje (84%), zaplanowane obszary działań i konkretne działania (83%) są spójne z wnioskami i celami szczegółowymi wyznaczonymi w danej szkole. W przypadku 115 szkół (87%) planowanie działań poprzedzono diagnozą słabych wyników. Przy przygotowaniu planów naprawczych w dużej mierze (82%) skupiono uwagę na przedmiotach egzaminacyjnych, z których szkoła otrzymała niski wynik. Pozostałe plany zawierają działania dotyczące ogółu przedmiotów egzaminacyjnych. Z przedłożonych planów wynika, że dyrektorzy szkół obszar doskonalenia procesu edukacyjnego traktują jako tożsamy z obszarem kształtowania kompetencji kluczowych.

Analiza jakościowa przedłożonych przez dyrektorów planów wskazuje, że największy nacisk w roku szkolnym 2020/2021 położony zostanie na pracę ucznia (92%), w tym zaplanowano zwiększenie zadań i ćwiczeń, zwiększenie godzin na zajęcia wyrównawcze, organizację egzaminów próbnych i zmianę sposobu oceniania. Dla dyrektorów szkół istotne jest doskonalenie pracy nauczycieli, podnoszenie ich kompetencji oraz praca z uczniami i ich rodzicami (86%). W tym aspekcie planowano szkolenia w zakresie aktywnych metod pracy, umiejętności motywowania uczniów, pozyskiwania informacji zwrotnej o ich postępach. Zaplanowano również działania ukierunkowane na indywidualizację nauczania, ocenianie motywujące do nauki, rozpoznanie środowiska ucznia i adekwatne wspieranie ucznia z trudnościami we współpracy z rodzicami.

Sposób nadzorowania działań naprawczych wskazany przez dyrektora w 77% gwarantuje ich realizację i ewaluację. Działania mogą być zrealizowane częściowo w 28% przedłożonych planów.

Wizytatorzy dokonujący analizy jakościowej planów ustalili, że dyrektorzy szkół w przedłożonych planach w obszarze organizacji i realizacji procesu edukacyjnego założyli w nadzorze pedagogicznym kontrolę (93%), ewaluację (74%), monitorowanie (95%), wspomaganie nauczycieli w realizacji ich zadań (86%), modyfikację planu nadzoru w związku z nauczaniem zdalnym (79%).

Plany naprawcze zawierają informacje o działaniach dyrektora w ramach wewnętrznego nadzoru pedagogicznego w przypadku 112 szkół (85%). Pozostałe szkoły albo nie założyły tych działań (6%) albo założyły je częściowo (9%).

W zakresie wyciąganych wniosków ze sprawowanego nadzoru pedagogicznego oraz z ewaluacji działań realizowanych w ramach programu LKO dyrektorzy szkół podkreślali konieczność organizowania procesów edukacyjnych uwzględniających wyniki egzaminu ósmoklasisty, analizę sposobów dostosowania wymagań edukacyjnych do możliwości i potrzeb uczniów, opracowanie kryteriów sukcesu zarówno nauczycieli jak i uczniów w obszarze efektywnego przygotowania ucznia do dalszego kształcenia, systematyczną diagnozę i monitorowanie postępów uczniów. Plany uwzględniały metody pracy z wykorzystaniem technik kształcenia na odległość. Kładziono w nich również akcent na rozwój kompetencji kluczowych uczniów, ze szczególnym zwróceniem uwagi na umiejętność uczenia się.

We wnioskach z ubiegłego roku szkolnego podkreślano niski poziom zaangażowania uczniów w proces edukacyjny, brak motywacji do uzyskiwania wyższych wyników. W związku z tym warto poszerzyć zakres wiedzy/umiejętności nauczycieli i rodziców o zagadnienia dotyczące motywacji, adekwatnej samooceny, poczucia własnej wartości dziecka, etapów rozwojowych dziecka i indywidualnych predyspozycji wpływających na uczenie się. Z uwagi na aktualną sytuację epidemiczną organizację procesu dydaktycznego i wychowawczego należy dostosować do zmieniających się warunków, modyfikować na bieżąco plany pracy, poszukiwać optymalnych rozwiązań, wdrażać uczniów do samodzielności i odpowiedzialności za podejmowane działania. W celu podnoszenia efektywności kształcenia dokonać weryfikacji metod pracy z uczniem w zakresie umiejętności wymaganych na egzaminie ósmoklasisty.

Przedłożone plany zakładają prowadzenie lekcji otwartych, koleżeńskich, podczas których nauczyciele mogliby się wymieniać swoimi doświadczeniami oraz doskonalić proces edukacyjny i wychowawczy. W ocenie dyrektorów należy kontynuować działania oparte na współpracy nauczycieli i włączaniu rodziców do działań wychowawczych wpływających na sukces ucznia i mobilizować nauczycieli do doskonalenia zawodowego, stosowania w praktyce nabytej wiedzy i umiejętności. Należy doskonalić umiejętność udzielania informacji zwrotnej. Część dyrektorów dostrzega potrzebę doskonalenia własnych metod i narzędzi do sprawowania nadzoru pedagogicznego.

Określając swoje mocne strony, szkoły wskazywały na aktywną, otwartą na zmianę i zaangażowaną kadrę pedagogiczną, zorganizowanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej, udzielanej przez specjalistów, umiejętność współpracy z różnymi środowiskami, pogłębione analizy sytuacji opiekuńczo-wychowawczej, dobre wyposażenie pracowni przedmiotowych, małą liczebność klas,

Słabe strony: problemem zasadniczym pojawiającym się w większości szkół uzyskujących niskie wyniki jest niska motywacja uczniów do nauki lub brak wytrwałości w jej podtrzymaniu, w nielicznych przypadkach szkół wypalenie zawodowe nauczycieli. Diagnozy

szkół pokazały także słabe umiejętności uczniów dotyczące twórczego myślenia. Szkoły wskazały również dużą liczbę uczniów z rodzin dysfunkcyjnych, znaczącą liczbę uczniów z obniżonymi możliwościami intelektualnymi, obserwowane zachowania ryzykowne wśród uczniów klas starszych, w tym przemoc, samookaleczenia, uzależnienia.

Wnioski:

1. Szkoły podejmują wiele różnorodnych działań naprawczych, jednak większość planów w pierwszej wersji została przygotowana dość powierzchownie, tzn.:
 - pojawiły się trudności w poprawnym formułowaniu wniosków i rekomendacji oraz brak spójności między nimi;
 - nie dostosowano planu działań do przyczyn osiągnięcia przez uczniów niskich wyników;
 - wybór przedmiotu monitorowania i dokumentowania tej formy nadzoru stanowił trudność w ujęciu zagadnienia;
 - brakowało szczegółowego wykazu doskonalenia zawodowego nauczycieli;
 - nie uwzględniono nadzoru pedagogicznego dyrektora szkoły w planach działań naprawczych.
2. Dyrektorzy szkół opisując sposób realizacji każdego działania, zakładali czasowe ograniczenie jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 i brali pod uwagę nauczanie zdalne z wykorzystaniem środków kształcenia na odległość. Uwzględniali potrzeby doskonalenia kadry pedagogicznej w zakresie stosowania metod i technik kształcenia na odległość.
3. Szkoły w dużym stopniu dokonały właściwej diagnozy przyczyn osiągnięcia przez uczniów niskich wyników, po przeprowadzonej diagnozie skupiły się na działaniach rozwijających umiejętność uczenia się. Poprawione plany uwzględniają potrzeby uczniów.
4. Dyrektorzy szkół dostrzegają zasoby wśród nauczycieli posiadających uprawnienia egzaminatora. Aktywny udział nauczycieli egzaminatorów w sprawdzaniu prac ósmoklasistów pomaga w ocenianiu postępów uczniów z uwzględnieniem kryteriów oceniania na egzaminie zewnętrznym, sprzyja przekazywaniu właściwej informacji zwrotnej uczniom i rodzicom. Dyrektorzy powinni zwrócić uwagę, czy nauczyciele zatrudnieni w ich szkole są wpisani do ewidencji egzaminatorów, jeśli nie, to należałoby ich zmotywować, aby podjęli szkolenie na kandydatów na egzaminatora.
5. Przekazane plany powstały w szczególnych okolicznościach epidemicznych, które utrudniały pracę zespołową nauczycieli oraz planowanie sposobu realizacji działań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania szkół.

2.3 Monitorowanie sposobu organizacji realizacji zadań szkół województwa lubuskiego w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem COVID - 19

Monitorowanie przeprowadzono w związku z przedłużającym się okresem pracy zdalnej szkół i związanymi z tym szczególnymi zadaniami dyrektora, o których mowa w Wytocznych Ministra Edukacji Narodowej dotyczącymi nadzoru pedagogicznego sprawowanego w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (DKO WNP.4092.33.2020.EL - pkt IV oraz niżej wymienionych rozporządzeniach:

- (1) Rozporządzenie MEN z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty

w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dz. U. 2020 r. poz. 493 z późn. zm);

- (2) Rozporządzenie MEN z dnia 12 sierpnia 2020 r. w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dz. U. 2020 r. poz. 1389 z późn. zm).

Celem działania było zebranie informacji o realizacji zadań dyrektorów szkół podstawowych i ponadpodstawowych województwa lubuskiego w zakresie: 1) organizacji i przebiegu procesu edukacyjno-wychowawczego, 2) realizacji zadań w obszarze sprawowania przez dyrektorów wewnętrznego nadzoru pedagogicznego, a także wspomaganie dyrektorów w ich obowiązkach poprzez opracowanie arkusza, w którym krok po kroku wymieniono czynności i zadania, które należało w szkole wykonać w tym okresie.

Badanie przeprowadzono w terminie od 26 listopada do 16 grudnia 2020 r. z wykorzystaniem ankiety oraz informacji przesłanych przez dyrektorów szkół do kuratorium oświaty. Monitorowaniem objęto 92,82% publicznych i niepublicznych szkół ogólnodostępnych i specjalnych, w tym: **327 szkół podstawowych**.

Raport z przeprowadzonego badania dostępny jest na stronie www.ko-gorzow.edu.pl > Nadzór pedagogiczny > Wspomaganie > komunikat z dnia 7 stycznia 2021 r.

Raport składa się z czterech części: Wyniki monitorowania ankietowego; Podsumowanie – organizacja i przebieg procesu edukacyjno-wychowawczego; Podsumowanie –wewnętrzny nadzór pedagogiczny; Wnioski i rekomendacje.

Niżej zamieszczono wnioski i rekomendacje z **Raportu Monitorowania sposobu organizacji realizacji zadań szkół województwa lubuskiego w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem COVID - 19**

Wnioski i rekomendacje

Wnioski

1. Dyrektorzy w zdecydowanej większości szkół województwa lubuskiego w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, wykonują zadania określone w § 6 ust. 1 rozporządzenia MEN z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie szczegółowych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dz.U.2020 r. poz. 493, z późn. zm.), co świadczy o właściwej organizacji pracy szkół w tym okresie.
2. W sytuacji przedłużającego się okresu czasowego ograniczenia pracy szkół wszyscy dyrektorzy zarówno szkół publicznych, jak i niepublicznych winni dostosować się do przepisów obowiązującego prawa, mając na względzie potrzeby uczniów oraz nauczycieli w tej wyjątkowej epidemicznej sytuacji.
3. Brak wskazania dotyczącego modyfikacji szkolnego programu wychowawczo – profilaktycznego przez dużą liczbę szkół (44%) w sytuacji, gdy uczniowie przez długi okres czasu przebywają poza szkołą i uczestniczą w całkowicie odmiennym procesie edukacyjnym, świadczy o zminimalizowaniu procesu wychowawczego w tych szkołach.
4. Omyłkowe wskazania w arkuszu monitorowania, dotyczące pytania o zmiany w tygodniowym rozkładzie zajęć (termin, o którym mowa w § 4 ust. 1 rozporządzenia

MEN z dnia 3 kwietnia 2019 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół (Dz. U. z 2019. poz. 639 z późn. zm), świadczą o niewłaściwej interpretacji podstawowych terminów związanych z organizacją pracy szkoły.

5. Zdecydowana większość dyrektorów realizuje różne formy wewnętrznego nadzoru pedagogicznego, w tym stosuje obserwację zajęć edukacyjnych prowadzonych przez nauczycieli z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, co przy właściwym wykorzystaniu wniosków z prowadzonego nadzoru powinno przyczynić się do doskonalenia jakości pracy szkoły.
6. Skuteczność wspomaganie jako formy zewnętrznego nadzoru pedagogicznego, realizowanego przy pomocy takich narzędzi jak ankiety (arkusze) monitorowania, uzależniona jest od osobistego zaangażowania dyrektorów jednostek.

Rekomendacje

1. Wskazane jest organizowanie przez placówki doskonalenia zawodowego nauczycieli form doskonalenia skierowanych do dyrektorów szkół, między innymi w zakresie: rozwijania umiejętności czytania i interpretowania przepisów prawa oświatowego; realizowania poszczególnych form wewnętrznego nadzoru pedagogicznego, w tym wspomaganie; wykorzystania wniosków z nadzoru pedagogicznego, w tym z obserwacji zajęć do doskonalenia organizacji i realizacji procesu edukacyjno-wychowawczego w szkole.
2. W szkołach i placówkach doskonalenia zawodowego nauczycieli należy nieustannie wspomagać nauczycieli w rozwijaniu umiejętności stosowania adekwatnych do wieku i potrzeb uczniów metod i form kształcenia na odległość.
3. Szkoły, które nie modyfikowały szkolnych programów wychowawczo-profilaktycznych powinny podjąć w tym kierunku działania, poprzedzone odpowiednią diagnozą.
4. Niestosowanie się dyrektora szkoły do obowiązujących przepisów prawa oraz brak troski o efektywny proces edukacyjno-wychowawczy oraz skuteczne i wspierające sprawowanie wewnętrznego nadzoru pedagogicznego, powinno spotkać się z interwencją zewnętrznego nadzoru pedagogicznego oraz mieć wpływ na ocenę pracy dyrektora.
5. Czynności związane z realizacją zadań wynikających z form zewnętrznego nadzoru pedagogicznego skierowanego do dyrektora szkoły, jak monitorowanie czy wspomaganie – nie mogą być przez dyrektora zlecane nauczycielom lub innym pracownikom szkoły.

2.4 Pismo Lubuskiego Kuratora Oświaty do organów prowadzących szkoły

Z początkiem nowego roku kalendarzowego 2021 r., w trudnej dla szkół sytuacji pandemicznej, Lubuski Kurator Oświaty wystosował pismo do organów prowadzących szkoły podstawowe w województwie lubuskim. Pismo (KO.II.5534.2.2.2020.GD z dnia 19 stycznia 2021 r.) wysłano pocztą tradycyjną do Prezydenta Miasta Zielona Góra, Prezydenta Miasta Gorzowa Wielkopolskiego i Prezydenta Miasta Nowa Sól oraz pocztą elektroniczną do Burmistrzów, Starostów i Wójtów Gmin. Treść pisma (załącznik nr 4) była apelem o współpracę w zakresie wspierania szkół w realizowaniu ich zadań w odmiennych i zarazem trudnych warunkach z powodu czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19. W piśmie LKO dziękuje za wsparcie finansowe dla szkół i mając na uwadze ich rozwój oraz wzrost efektywności procesu dydaktyczno-wychowawczego, informuje o prowadzonym

w ramach nadzoru zewnętrznego programie dla szkół podstawowych oraz zwraca się z prośbą o szczególne zainteresowanie szkołami, których efekty kształcenia nie są zadawalające.

2.5 Konferencja on-line dla dyrektorów szkół

Konferencja pod hasłem „*Rola dyrektora w podnoszeniu efektywności kształcenia*” została zorganizowana zgodnie z programem LKO dla szkół podstawowych „*Wspomaganie dyrektorów szkół podstawowych w zakresie sprawowania nadzoru pedagogicznego nad procesem kształcenia w szkole podstawowej*” – rok szkolny 2020/2021. Z uwagi na epidemiczne okoliczności konferencję przeprowadzono w trybie online z użyciem platformy MS Teams w dniu 25 lutego 2021 r. Uczestnikami konferencji byli dyrektorzy szkół podstawowych realizujących *Plan szkolnych działań naprawczych (132)*, wizytatorzy rejonowi, przedstawiciele placówek doskonalenia zawodowego nauczycieli. Ostatecznie wzięło w niej udział 180 osób.

Dla wszystkich dyrektorów szkół podstawowych w województwie lubuskim na stronie internetowej www.ko-gorzow.edu.pl > *Nadzór pedagogiczny*> *Program LKO dla szkół podstawowych* - zostały udostępnione materiały pokonferencyjne.

Program konferencji prezentuje Tabela 3, której głównym celem było wspieranie dyrektorów w realizacji ich zadań. Na uwagę zasługuje wykład pani profesor Iwony Grzegorzewskiej, dotyczący czynników i sposobów motywowania ucznia do uczenia się oraz przykład dobrej praktyki, wskazujący na to, że uczniowie każdej szkoły, również małej szkoły wiejskiej, mogą odnosić sukcesy przy dobrej organizacji pracy i zaangażowaniu nauczycieli.

Tabela 3. Program konferencji „*Rola dyrektora w podnoszeniu efektywności kształcenia*”

Rozpoczęcie konferencji, przywitanie uczestników	Ewa Rawa Lubuski Kurator Oświaty
I moduł: Realizacja programu LKO dla szkół podstawowych w roku szkolnym 2020/2021	
Zadania dyrektora szkoły wynikające z realizowanego programu LKO dla szkół podstawowych	Grażyna Kołogrecka-Dul
Wyniki analizy planów szkolnych działań naprawczych	Anna Żarnowska
II moduł: Jak motywować ucznia do nauki	
Czynniki motywujące ucznia do nauki i dobrego przygotowania się do egzaminu ósmoklasisty	Dr hab. Prof. UZ Iwona Alicja Grzegorzewska
Przykład dobrej praktyki	Dyrektor SP
Przerwa	
III moduł: Zadania dyrektora szkoły w bieżącym roku szkolnym	
Wyniki monitorowania sposobu organizacji realizacji zadań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19	Grażyna Kołogrecka-Dul
Zadania dyrektora szkoły w kontekście podnoszenia wyników kształcenia	Leszek Weichert WOM
Zakończenie	Ewa Rawa Lubuski Kurator Oświaty

2.6 Monitorowanie nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez dyrektora szkoły podstawowej w roku szkolnym 2020/2021

Monitorowanie wewnętrznego nadzoru pedagogicznego przeprowadzono w okresie od 21 do 28 kwietnia 2021, zgodnie z harmonogramem zadań realizowanych w ramach programu Lubuskiego Kuratora Oświaty „Wspomaganie dyrektorów szkół podstawowych w zakresie sprawowania nadzoru pedagogicznego nad procesem kształcenia w szkole podstawowej”.

Adresatami badania prowadzonego za pomocą arkusza ankietowego byli wszyscy dyrektorzy szkół podstawowych uczestniczący w programie Lubuskiego Kuratora Oświaty. Miało ono na celu przede wszystkim wspomaganie i rozwijanie kompetencji dyrektorów w zakresie sprawowania wewnętrznego nadzoru pedagogicznego, ukierunkowanego na prawidłowość i efektywność procesu edukacyjnego (w szczególności w klasach VIII i VII).

W ankiecie zamieszczonej w „Systemie ankiet” na stronie internetowej Kuratorium Oświaty w Gorzowie Wielkopolskim uczestniczyło 250 dyrektorów szkół podstawowych.

Niżej zamieszczono opracowanie wyników ankiety, zawierające arkusz monitorowania z odpowiedziami wyrażonymi w procentach, gdzie 100% stanowi 250 odpowiedzi oraz szczegółową analizę jakościową, wnioski i rekomendacje z badania.

Opis wyników ankiety - Monitorowanie nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez dyrektora szkoły podstawowej w roku szkolnym 2020/2021

Tabela 4. Zagadnienia i wyniki ankiety: *Monitorowanie nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez dyrektora szkoły podstawowej w roku szkolnym 2020/2021*

Lp.	Przedmiot nadzoru/pytanie	Odpowiedź		
		Tak	Nie	Nie dotyczy
1.	Plan wewnętrznego nadzoru pedagogicznego na rok szkolny 2020/2021 został opracowany z uwzględnieniem:			
a)	wniosków z nadzoru pedagogicznego sprawowanego w szkole w poprzednim roku szkolnym (2019/2020)	100%		
b)	wniosków wynikających z ewaluacji działań realizowanych w szkole w roku szkolnym 2019/2020 w ramach programu LKO	94%	4%	2%
c)	rekomendacji	88%	4%	8%
d)	raportu z ewaluacji zewnętrznej	20%	12%	68%
e)	wyników kontroli kuratora oświaty z poprzedniego roku szkolnego	20%	12%	68%
f)	podstawowych kierunków realizacji polityki oświatowej państwa w roku szkolnym 2020/2021	100%		
2.	Plan nadzoru pedagogicznego zawiera:	Tak	Nie	-
a)	przedmiot ewaluacji wewnętrznej oraz termin jej przeprowadzenia:	100%	%	
b)	tematykę i terminy przeprowadzenia kontroli przestrzegania przez nauczycieli przepisów prawa dotyczących działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz działalności statutowej szkoły	99%	0,89%	
c)	zakres wspomagania nauczycieli w realizacji ich zadań	100%		
d)	zakres monitorowania pracy szkoły	100%		

e)	plan obserwacji zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych oraz innych zajęć i czynności wynikających z działalności statutowej szkoły	99,6%	0,4%	
3.	Czy w trakcie roku szkolnym 2020/2021 w planie nadzoru pedagogicznego dyrektor dokonał zmian (modyfikacji)?	76%	24%	
4.	Jeżeli plan nadzoru pedagogicznego w roku szkolnym 2020/2021 podlegał modyfikacji, to proszę wskazać powody:	Tak	Nie	-
a)	nie uwzględnienie w pierwszej wersji planu wszystkich zadań wynikających z przepisów prawa	7%	93%	
b)	przyjęte do realizacji zadanie stało się nieaktualne z powodu czasowego ograniczenia funkcjonowania szkół	51%	49%	
c)	konieczność wprowadzenia innych zadań w związku z pracą zdalną szkoły	62%	38%	
d)	zaistniały okoliczności uniemożliwiające wykonanie zadania ujętego w planie nadzoru (np. osoba na kwarantannie, inne)	33%	67%	
e)	zaistniała konieczność zmiany terminu wykonania zadania	67%	33%	
f)	wprowadzenie przez MEiN w grudniu 2020 r. zmiany „Podstawowych kierunków realizacji polityki oświatowej państwa w roku szkolnym 2020/2021” polegającej na wskazaniu nowego (6) kierunku, tj. <i>uwzględnienie w procesach edukacyjnych wymagań egzaminacyjnych dotyczących egzaminu ósmoklasisty i egzaminu maturalnego przeprowadzanego w roku 2021</i>	80%	20%	
g)	inne	4%	96%	%
5.	Zmiany w planie nadzoru pedagogicznego każdorazowo zostały wprowadzone aneksem po poinformowaniu o tym nauczycieli na zebraniu rady pedagogicznej	79%	21%	-
6.	Zaplanowana ewaluacja wewnętrzna dotyczyła istotnych dla szkoły zagadnień związanych z wymaganiami: <i>Procesy edukacyjne są zorganizowane w sposób sprzyjający uczeniu się lub Uczniowie nabywają wiadomości i umiejętności określone w podstawie programowej</i>	65%	11%	24%
7.	W ramach wewnętrznego nadzoru pedagogicznego, sprawowanego w warunkach pracy zdalnej, mając na względzie dobre przygotowanie uczniów klas VIII i VII do egzaminu ósmoklasisty, dyrektor kontrolował /monitorował:	Tak	Nie	Cz¹
a)	realizację podstawy programowej poszczególnych przedmiotów nauczanych w klasach VIII i VII	90%	2%	8%
b)	zastosowanie przez nauczycieli przygotowujących uczniów do egzaminu ósmoklasisty zmian wynikających z wymagań egzaminacyjnych , wprowadzonych rozporządzeniem Ministra Edukacji i Nauki z dnia 16 grudnia 2020 r. <i>zmieniającym rozporządzenie w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego funkcjonowania jednostek systemu Oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID 19</i>	92%	2%	6%
c)	organizację i przebieg zajęć realizowanych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość	92%	2%	6%
d)	stopień obciążenia uczniów realizacją zalecanych przez nauczycieli zadań	86%	4%	10%
e)	zgodność bieżącego oceniania z wewnątrzszkolnymi zasadami monitorowania postępów uczniów oraz metodami weryfikacji ich wiedzy i umiejętności, w tym informowania uczniów	94%	2%	4%

	i rodziców o postępach ucznia w nauce, a także uzyskanych przez niego ocenach			
f)	organizację kształcenia zdalnego, w tym dostosowanie przez nauczycieli wymagań edukacyjnych do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów poszczególnych oddziałów klas VII - VIII posiadających orzeczenie lub opinię poradni psychologiczno-pedagogicznej	93%	4%	3%
g)	uczestnictwo uczniów w zajęciach online (spełnianie obowiązku nauki)	93%	2%	5%
h)	bezpieczeństwo w sieci uczniów powszechnie korzystających z Internetu	85%	2%	13%
8.	Plan nadzoru pedagogicznego dyrektora na rok szkolny 2020/2021 w obszarze WSPOMAGANIE nauczycieli w realizacji ich zadań, obejmuje m.in.:	Tak	Nie	Cz¹
a)	diagnozę umiejętności nauczycieli w zakresie posługiwania się technikami oraz metodami kształcenia na odległość	84%	16%	
b)	udział nauczycieli w szkoleniach z zakresu bezpiecznego i efektywnego korzystania z technologii cyfrowych w pracy zdalnej	23%	77%	
c)	szkolenia dla nauczycieli uczących w oddziałach kl. VIII w celu właściwego przygotowania ich do wdrażania zagadnień ujętych w wymaganiach egzaminacyjnych (rozporządzenie MEiN z dnia 16 grudnia 2020 r.)	89%	11%	
d)	prowadzenie wewnątrzszkolnych działań rozwojowych (wspierających) w obszarze pracy z uczniami i efektywnego przygotowywania ich do egzaminu zewnętrznego w warunkach ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID 19	94%	6%	
9.	Dyrektor prowadził obserwacje lekcji zdalnych, obejmując wszystkich nauczycieli uczących w klasach VIII i VII	65%	35%	
10.	Obserwacje zajęć prowadzonych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość dotyczyły:	Tak	Nie	-
a)	planowania, organizacji i przebiegu zajęć edukacyjnych w sposób sprzyjający rozwijaniu samodzielności, innowacyjności i kreatywności uczniów	13%	87%	
b)	stosowania przez nauczycieli i uczniów ustalonych w szkole zasad pracy zdalnej, w tym zasad dotyczących bezpieczeństwa w sieci	96%	4%	
c)	bieżącego oceniania, ze szczególnym uwzględnieniem udzielania każdemu uczniowi informacji zwrotnej o jego postępach w nauce oraz mocnych i słabych stronach	96%	4%	
d)	oceny umiejętności nauczyciela i uczniów w posługiwaniu się technologiami, zasobami i sprzętem, w tym łączenia przemiennego kształcenia z użyciem monitorów ekranowych i bez ich stosowania	94%	6%	
e)	oceny aktywności uczniów i wzajemnych relacji w zespole klasowym	95%	5%	
11.	Dyrektor monitoruje realizację zadań określonych w planie nadzoru pedagogicznego	100%		
12.	Wnioski i rekomendacje z realizowanych form nadzoru	Tak	Nie	-

	pedagogicznego oraz prowadzonych obserwacji zajęć edukacyjnych znajdują zastosowanie do:			
a)	podejmowania działań, mających na celu jak najlepsze przygotowanie uczniów do egzaminu ósmoklasisty i kolejnego etapu edukacyjnego	99,6%	0,4%	
b)	planowania działań na kolejny rok szkolny, podnoszących jakość pracy szkoły w obszarze organizacji i realizacji procesu edukacyjnego	99,2%	0,8%	
c)	wspierania nauczycieli w wykonywaniu ich zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych, w tym planowania tematyki i form doskonalenia zawodowego	99,6%	0,4%	
d)	inspirowania nauczycieli do poprawy istniejących lub wdrażania nowych rozwiązań w procesie kształcenia, przy zastosowaniu innowacyjnych działań programowych, organizacyjnych lub metodycznych, których celem jest rozwijanie kompetencji uczniów	99,6%	0,4%	

1 - częściowo (zaznaczyć, jeśli dotyczy nie wszystkich nauczycieli)

Analiza jakościowa

Uśredniając częstotliwość udzielanej odpowiedzi na zadane pytania można przyjąć, że 248 dyrektorów udzieliło odpowiedzi na pytania w ankiecie.

Analiza materiału badawczego pozwala uznać, że wszyscy dyrektorzy, opracowując plan nadzoru pedagogicznego na rok szkolny 2020/2021 uwzględnili: wnioski z nadzoru pedagogicznego sprawowanego w szkole w poprzednim roku szkolnym (2019/2020) i podstawowe kierunki realizacji polityki oświatowej państwa w roku szkolnym 2020/2021. 94% uwzględniło wnioski wynikające z ewaluacji działań realizowanych w szkole w roku szkolnym 2019/2020 w ramach programu LKO, a 88% rekomendacje opracowane na podstawie tych wniosków, przy czym 8% uwzględniło rekomendacje tylko częściowo, a 4% nie uwzględniło w ogóle rekomendacji tytułem wniosków z realizowanych działań w ramach programu LKO. 20% badanych szkół wskazało uwzględnienie w planie nadzoru pedagogicznego na rok szkolny 2020/21 wniosków z raportu z ewaluacji zewnętrznej i wniosków wynikających z kontroli kuratora oświaty w poprzednie roku szkolnym. Jednocześnie 68% respondentów wskazało, że ich to nie dotyczy, a 12% nie uwzględniła tego w swoich planach. O ile sprawa kontroli KO jest czytelna, o tyle wykorzystanie wniosków z ewaluacji zewnętrznej było raczej niemożliwe, gdyż w roku szkolnym 2019/20 LKO nie realizował tej formy nadzoru pedagogicznego z uwagi na pandemię.

Uwzględnianie w planach nadzoru pedagogicznego: przedmiotu ewaluacji wewnętrznej oraz terminu jej przeprowadzenia; tematyki i terminów przeprowadzenia kontroli przestrzegania przez nauczycieli przepisów prawa dotyczących działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz działalności statutowej szkoły; zakresu wspomaganie nauczycieli w realizacji ich zadań; zakresu monitorowania pracy szkoły było zjawiskiem powszechnym w badanych szkołach. Jednocześnie 76% dyrektorów w trakcie roku szkolnego 2020/2021 dokonało zmian (modyfikacji) w planie nadzoru pedagogicznego. Najczęstszym powodem modyfikacji planu nadzoru pedagogicznego było: wprowadzenie przez MEiN w grudniu 2020 r. zmiany „Podstawowych kierunków realizacji polityki oświatowej państwa w roku szkolnym 2020/2021” polegającej na wskazaniu nowego (6) kierunku, tj. *uwzględnienie w procesach edukacyjnych wymagań egzaminacyjnych dotyczących egzaminu* - 80% wskazań; konieczność zmiany terminu wykonania zadania - 67%; konieczność wprowadzenia innych zadań w związku z pracą zdalną szkoły - 62%. Ponad połowa badanych (51%), modyfikowała

plan nadzoru w związku z tym, że przyjęte do realizacji zadanie stało się nieaktualne z powodu czasowego ograniczenia funkcjonowania szkół; w 33% zaistniały okoliczności uniemożliwiające wykonanie zadania ujętego w planie nadzoru (np. osoba na kwarantannie, inne), a 7% dyrektorów, jako powód modyfikacji podaje, nie uwzględnienie w pierwszej wersji planu wszystkich zadań wynikających z przepisów prawa. Zdecydowana większość dyrektorów (79%) zmiany w planie nadzoru pedagogicznego każdorazowo wprowadzała aneksem, po poinformowaniu o tym nauczycieli na zebraniu rady pedagogicznej.

W 65% szkół zaplanowana ewaluacja wewnętrzna dotyczyła istotnych dla szkoły zagadnień związanych z wymaganiami: *Procesy edukacyjne są zorganizowane w sposób sprzyjający uczeniu się* lub wymaganiami: *Uczniowie nabywają wiadomości i umiejętności określone w podstawie programowej*, 24% szkół ewaluowało ww. wymagania częściowo.

W ramach wewnętrznego nadzoru pedagogicznego, sprawowanego w warunkach pracy zdalnej, mając na względzie dobre przygotowanie uczniów klas VIII i VII do egzaminu ósmoklasisty, dyrektorzy zadeklarowali kontrolowanie/monitorowanie:

- zgodności bieżącego oceniania z wewnątrzszkolnymi zasadami monitorowania postępów uczniów oraz metodami weryfikacji ich wiedzy i umiejętności, w tym informowania uczniów i rodziców o postępach ucznia w nauce, a także uzyskanych przez niego ocenach – 94% wskazań;
- organizację kształcenia zdalnego, w tym dostosowanie przez nauczycieli wymagań edukacyjnych do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów poszczególnych oddziałów klas VII - VIII posiadających orzeczenie lub opinię poradni psychologiczno-pedagogicznej – 93% wskazań;
- uczestnictwo uczniów w zajęciach online (spełnianie obowiązku nauki) – 93% wskazań;
- zastosowanie przez nauczycieli przygotowujących uczniów do egzaminu ósmoklasisty zmian wynikających z wymagań egzaminacyjnych, wprowadzonych rozporządzeniem Ministra Edukacji i Nauki z dnia 16 grudnia 2020 r. *zmieniającym rozporządzenie w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego funkcjonowania jednostek systemu Oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID 19* – 92% wskazań;
- organizację i przebieg zajęć realizowanych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość – 92% wskazań;
- stopień obciążenia uczniów realizacją zalecanych przez nauczycieli zadań – 85% wskazań.

W ramach planu nadzoru pedagogicznego sprawowanego w roku szkolnym 2020/2021, dyrektorzy wspomagali nauczycieli w realizacji ich zadań najczęściej poprzez: prowadzenie wewnątrzszkolnych działań rozwojowych (wspierających) w obszarze pracy z uczniami i efektywnego przygotowywania ich do egzaminu zewnętrznego w warunkach ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID 19 – 94% szkół, jak również w ramach szkolenia dla nauczycieli uczących w oddziałach kl. VIII w celu właściwego przygotowania ich do wdrażania zagadnień ujętych w wymaganiach egzaminacyjnych (rozporządzenie MEiN z dnia 16 grudnia 2020 r.), co zadeklarowało 89% badanych. Ponadto 84% dyrektorów diagnozowało umiejętności nauczycieli w zakresie posługiwania się technikami oraz metodami kształcenia na odległość, a 23% organizując udział nauczycieli w szkoleniach z zakresu bezpiecznego i efektywnego korzystania z technologii cyfrowych w pracy zdalnej.

65% dyrektorów prowadziło obserwacje lekcji zdalnych, obejmując wszystkich nauczycieli uczących w klasach VIII i VII, co oznacza, że 35% dyrektorów nie obserwowało zajęć wszystkich nauczycieli uczących w ww. klasach. **Obserwacja zajęć** prowadzonych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość **dotyczyła najczęściej:**

- bieżącego oceniania, ze szczególnym uwzględnieniem udzielania każdemu uczniowi informacji zwrotnej o jego postępach w nauce oraz mocnych i słabych stronach i stosowania przez nauczycieli i uczniów ustalonych w szkole zasad pracy zdalnej, w tym zasad dotyczących bezpieczeństwa w sieci – 96% wskazań;
- oceny aktywności uczniów i wzajemnych relacji w zespole klasowym – 95% wskazań;
- oceny umiejętności nauczyciela i uczniów w posługiwaniu się technologiami, zasobami i sprzętem, w tym łączenia przemiennego kształcenia z użyciem monitorów ekranowych i bez ich stosowania – 94%.

Niewielka liczba dyrektorów (13%) obserwowała planowanie organizację i przebiegu zajęć edukacyjnych w sposób sprzyjający rozwijaniu samodzielności, innowacyjności i kreatywności uczniów.

Wszyscy dyrektorzy monitorowali realizację zadań określonych w planie nadzoru pedagogicznego.

W ocenie wszystkich respondentów z wyjątkiem 1 osoby (99,6%), wnioski i rekomendacje z realizowanych form nadzoru pedagogicznego oraz prowadzonych obserwacji zajęć edukacyjnych znajdują zastosowanie do:

- ⇒ podejmowania działań, mających na celu jak najlepsze przygotowanie uczniów do egzaminu ósmoklasisty i kolejnego etapu edukacyjnego;
- ⇒ wspierania nauczycieli w wykonywaniu ich zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych, w tym planowania tematyki i form doskonalenia zawodowego;
- ⇒ inspirowania nauczycieli do poprawy istniejących lub wdrażania nowych rozwiązań w procesie kształcenia, przy zastosowaniu innowacyjnych działań programowych, organizacyjnych lub metodycznych, których celem jest rozwijanie kompetencji uczniów.

Wszyscy dyrektorzy, z wyjątkiem 2 osób (99,2%) wykorzystują wnioski i rekomendacje do planowania działań na kolejny rok szkolny, podnoszących jakość pracy szkoły w obszarze organizacji i realizacji procesu edukacyjnego.

Wnioski

1. Tworząc plan nadzoru pedagogicznego dyrektorzy powszechnie uwzględniali wszystkie czynności wynikające z rozporządzenia *Rozporządzenia MEN z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego (t.j. Dz. U. 2020 poz. 1551)*, wnioski z nadzoru pedagogicznego sprawowanego w szkole w poprzednim roku szkolnym oraz podstawowe kierunki realizacji polityki oświatowej państwa w roku szkolnym 2020/2021.
2. Wykorzystanie w planie nadzoru pedagogicznego wniosków z ewaluacji zewnętrznej z minionego roku szkolnego (zdeklarowało 88% badanych), było niemożliwe, gdyż w roku szkolnym 2019/20 LKO nie realizowało tej formy nadzoru pedagogicznego z uwagi na pandemię.
3. Uwzględnianie rekomendacji redagowanych na podstawie wniosków z ewaluacji działań realizowanych w szkole w roku szkolnym 2019/2020 w ramach programu LKO w planie nadzoru pedagogicznego na rok szkolny 2020/21 nie było zjawiskiem powszechnym, gdyż uczyniło to 88% dyrektorów.

4. Zdecydowana większość szkół poddała ewaluacji (całościowej lub częściowej) rekomendowane przez LKO wymagania, co świadczy o tym, że w prawidłowej organizacji procesów edukacyjnych dyrektorzy widzą źródło sukcesu ucznia i wzrost efektywności pracy szkoły.
5. W ramach wewnętrznego nadzoru pedagogicznego, sprawowanego w warunkach pracy zdalnej, mając na względzie dobre przygotowanie uczniów klas VIII i VII do egzaminu ósmoklasisty, zdecydowana większość dyrektorów monitorowała/ kontrolowała:
 - a) zgodności bieżącego oceniania z wewnątrzszkolnymi zasadami monitorowania postępów uczniów oraz metodami weryfikacji ich wiedzy i umiejętności, w tym informowania uczniów i rodziców o postępach ucznia w nauce, a także uzyskanych przez niego ocenach;
 - b) organizację kształcenia zdalnego, w tym dostosowanie przez nauczycieli wymagań edukacyjnych do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów poszczególnych oddziałów klas VII - VIII posiadających orzeczenie lub opinię poradni psychologiczno-pedagogicznej;
 - b) uczestnictwo uczniów w zajęciach online (spełnianie obowiązku nauki);
 - c) zastosowanie przez nauczycieli przygotowujących uczniów do egzaminu ósmoklasisty zmian wynikających z **wymagań egzaminacyjnych**, wprowadzonych rozporządzeniem Ministra Edukacji i Nauki z dnia 16 grudnia 2020 r. *zmieniającym rozporządzenie w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego funkcjonowania jednostek systemu Oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID 19*;
 - d) organizację i przebieg zajęć realizowanych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość;
 - e) stopień obciążenia uczniów realizacją zalecanych przez nauczycieli zadań.
6. Dyrektorzy wspomagali nauczycieli w realizacji ich zadań poprzez: prowadzenie wewnątrzszkolnych działań rozwojowych (wspierających) w obszarze pracy z uczniami i efektywnego przygotowywania ich do egzaminu zewnętrznego w warunkach ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID 19, jak również w ramach szkolenia dla nauczycieli uczących w kl. VIII w celu właściwego przygotowania ich do wdrażania zagadnień ujętych w wymaganiach egzaminacyjnych (rozporządzenie MEiN z dnia 16 grudnia 2020 r.).
7. Większość dyrektorów diagnozowało umiejętności nauczycieli w zakresie posługiwania się technikami oraz metodami kształcenia na odległość.
8. Niewielki odsetek wskazań (23%) dotyczący wspomagania nauczycieli z zakresu bezpiecznego i efektywnego korzystania z technologii cyfrowych w pracy zdalnej, może świadczyć o tym, że nauczyciele nabyli umiejętności w tym obszarze tytułem trwającej drugi rok szkolny edukacji zdalnej.
9. 35% dyrektorów nie przeprowadziło obserwacji zajęć wszystkich nauczycieli uczących w klasach VIII i VII.
10. Powszechnie dyrektorzy realizowali obserwację zajęć zdalnych w zakresie:
 - a) przestrzegania przyjętych w szkole zasad pracy zdalnej,
 - b) oceny umiejętności n-li i uczniów w posługiwaniu się TIK,
 - c) bieżącego oceniania uczniów i aktywności uczniów.

11. Niewielu dyrektorów w ramach obserwacji oceniało planowanie, organizację i przebieg zdalnych zajęć edukacyjnych w sposób służący rozwijaniu samodzielności, kreatywności i innowacyjności uczniów.
12. Monitorowanie realizacji zadań określonych w planie nadzoru pedagogicznego w badanych szkołach było zjawiskiem powszechnym.
13. Wnioski i rekomendacje z realizowanych form nadzoru pedagogicznego oraz prowadzonych obserwacji zajęć edukacyjnych powszechnie są użytecznymi danymi do podejmowania działań, mających na celu jak najlepsze przygotowanie uczniów do egzaminu ósmoklasisty i kolejnego etapu edukacyjnego, wspierania nauczycieli w wykonywaniu ich zadań, inspirowania nauczycieli do poprawy istniejących lub wdrażania nowych rozwiązań w procesie kształcenia, przy zastosowaniu innowacyjnych działań programowych, organizacyjnych lub metodycznych, których celem jest rozwijanie kompetencji uczniów.
14. Wnioski i rekomendacje z realizowanych form nadzoru pedagogicznego oraz prowadzonych obserwacji zajęć edukacyjnych są powszechnie wykorzystywane w szkołach do planowania działań na kolejny rok szkolny celem podnoszenia jakości pracy szkoły w obszarze organizacji i realizacji procesu edukacyjnego.

Reasumując

Analiza badania ankietowego pozwala uznać, że w procesie zarządzania szkołami dyrektorzy planują wewnętrzny nadzór pedagogiczny zgodnie z obowiązującymi przepisami, deklarują powszechne wspomaganie nauczycieli w realizacji ich zadań. Realizowany plan nadzoru pedagogicznego jest powszechnie monitorowany, a wnioski ze sprawowanego nadzoru pedagogicznego są wykorzystywane do jakościowego rozwoju szkoły. Planując i realizując wewnętrzny nadzór pedagogiczny, dyrektorzy uwzględnili uwarunkowania i ograniczenia wynikające z czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty, w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem Covid-19.

Natomiast w kontekście realizowanego programu LKO należy zwrócić uwagę, że jeżeli szkoła dokonała ewaluacji działań realizowanych w roku szkolnym 2019/2020 w ramach programu LKO, to rekomendacje do tych wniosków ewaluacyjnych powinny być powszechnie uwzględniane w planie nadzoru pedagogicznego na rok szkolny 2020/2021, tymczasem zadeklarowało to 88% respondentów.

2.7 Weryfikacja wyników ankiety „Monitorowanie nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez dyrektora szkoły podstawowej w roku szkolnym 2020/2021”

Zgodnie z harmonogramem zadań realizowanych w ramach programu Lubuskiego Kuratora Oświaty „*Wspomaganie dyrektorów szkół podstawowych w zakresie sprawowania nadzoru pedagogicznego nad procesem kształcenia w szkole podstawowej*” przedmiotowym działaniem zostali objęci dyrektorzy szkół z niskimi wynikami egzaminu ósmoklasisty, którzy na początku roku szkolnego opracowywali *Plany szkolnych działań naprawczych w roku szkolnym 2020/2021*. Wizytatorzy kuratorium oświaty przeprowadzili rozmowy z dyrektorami 25 szkół podstawowych województwa lubuskiego, co stanowi 19% szkół z niskimi wynikami objętych programem. Podczas rozmów prowadzonych w szkołach, w siedzibie kuratorium lub zdalnie korzystano z *arkusza rozmowy weryfikacyjno-monitorującej* opracowanego przez zespół LKO ds. programu.

Jako cele rozmowy weryfikującej ustalono:

1. Wspomaganie dyrektora szkoły w zakresie planowania i realizacji zadań w obszarze wewnętrznego nadzoru pedagogicznego w kontekście podnoszenia efektywności kształcenia.
2. Weryfikację, poprzez wgląd do dokumentów szkolnych, informacji dotyczących planowania i sprawowania wewnętrznego nadzoru pedagogicznego, podanych w ankiecie „*Monitorowanie nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez dyrektora szkoły podstawowej w roku szkolnym 2020/2021*” przeprowadzonej w kwietniu 2021 r. za pośrednictwem systemu ankiet.
3. Ocenę konstrukcji planów wewnętrznego nadzoru pedagogicznego pod kątem ich zgodności z prawem oświatowym.
4. Ocenę stopnia ukierunkowania nadzoru wewnętrznego na podniesienie jakości i efektywności procesu edukacyjnego, głównie w zakresie przedmiotów egzaminacyjnych.

Poniższy materiał zawiera szczegółowy opis wyników przeprowadzonego działania, wnioski i rekomendacje.

Opisowa analiza wyników rozmów weryfikacyjnych

Analiza materiału badawczego pozwala stwierdzić, że nadzór wewnętrzny został ukierunkowany na podniesienie jakości i efektywności procesu edukacyjnego, ze szczególnym uwzględnieniem przedmiotów egzaminacyjnych. Dyrektorzy kładli akcent na efektywność działań edukacyjnych nauczycieli. Prowadzone w szkole ewaluacje wewnętrzne, monitorowanie i kontrola ukierunkowane były głównie na skuteczność planowania procesów edukacyjnych tak, aby sprzyjały one uczeniu się uczniów i nabywaniu przez nich oczekiwanej wiedzy i umiejętności. Dyrektorzy dbali o sprawną organizację nauczania w warunkach nauki zdalnej, monitorując w większości przebieg tego nauczania. Zespoły do spraw planu działań naprawczych w ramach programu LKO wraz z dyrekcją szkoły na bieżąco monitorowały efektywność podejmowanych i zaplanowanych wcześniej działań. Odpowiedzi w ankiecie, a następnie ich uzasadnienie podczas rozmowy wskazują, że dyrektorzy analizują wyniki nadzoru, a wyciągnięte wnioski sukcesywnie wdrażają, podejmując działania ukierunkowane na podniesienie jakości i efektywności procesu edukacyjnego. Czynności planowania, monitorowania i wspomaganie są zorganizowane w większości badanych szkół w sposób prawidłowy i wynikają z wnikliwie przeprowadzonej diagnozy. Wspomaganie nauczycieli w realizacji ich działań (WDN) obejmuje m. in. prowadzenie adekwatnych działań rozwojowych (szkolenia, warsztaty) w obszarze pracy z uczniami i efektywnego przygotowywania ich do egzaminu zewnętrznego. Kontrola przestrzegania przez nauczycieli przepisów prawa dotyczących działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz działalności statutowej szkoły pozwala efektywnie wspierać nauczycieli w bieżącej pracy z uczniem oraz odpowiednio ukierunkowywać doskonalenie zawodowe nauczycieli. Tematyka obserwacji oraz ich cele są formułowane na podstawie wniosków z nadzoru oraz umożliwiają przeprowadzenie obserwacji z położeniem nacisku na te elementy zajęć, które są najważniejsze dla doskonalenia procesu edukacyjnego. W większości weryfikowanych szkół dyrektorzy założyli funkcjonowanie szkoły w trybie edukacji zdalnej, dlatego zdiagnozowali potrzeby środowiska szkolnego (ankiety, wywiady, wnioski z nadzoru za miniony rok szkolny) i adekwatnie do potrzeb zaplanowali wiele działań wspomagających nauczycieli, ale również uczniów i rodziców w zakresie umiejętności posługiwania się TIK i efektywnej realizacji edukacji zdalnej. Konsekwentnie kontrolowali, obserwowali stosowanie przez nauczycieli TIK. Plany nadzoru pedagogicznego są spójne z planem działań naprawczych, tj. uwzględniają nadzór pedagogiczny dyrektora szkoły nad zadaniami postawionymi w planie działań naprawczych. Działania zaplanowane przez dyrektorów w ramach pełnionego nadzoru

pedagogicznego pozwalają na wzmocnienie pracy nauczycieli, kształtowanie współpracy pomiędzy wszystkimi uczestnikami procesu dydaktycznego. Planowanie i realizacja zadań uwzględnia indywidualizację procesu kształcenia, podniesie motywacji uczniów do nauki, doskonalenie pracy dydaktycznej i wychowawczej nauczycieli. Założono także zadbanie o stan emocjonalny uczniów i nauczycieli, budowanie odporności psychicznej uczniów i nauczycieli, dostarczanie dobrych doświadczeń, które umożliwią prawidłowe funkcjonowanie w szkole.

W przypadku 12 rozmów weryfikujących (48% wszystkich kontroli) ustalono brak zgodności odpowiedzi z przedłożonymi w kwietniu 2021 r. ankietami „Monitorowanie nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez dyrektora szkoły podstawowej w roku szkolnym 2020/2021”.

Niezgodność dotyczyła pytań odnoszących się do:

- Opracowania planu wewnętrznego nadzoru pedagogicznego na rok szkolny 2020/2021 (z uwzględnieniem wniosków z nadzoru pedagogicznego sprawowanego w szkole w poprzednim roku szkolnym (2019/2020); rekomendacji; wniosków wynikających z ewaluacji działań realizowanych w szkole w roku szkolnym 2019/2020 w ramach programu LKO; wyników kontroli kuratora oświaty z poprzedniego roku szkolnego; podstawowych kierunków realizacji polityki oświatowej państwa w roku szkolnym 2020/2021; raportu z ewaluacji zewnętrznej) - *15 odpowiedzi niezgodnych.*
- Ujęcia w planie nadzoru wszystkich wymaganych elementów (tematyki i terminów przeprowadzenia kontroli przestrzegania przez nauczycieli przepisów prawa dotyczących działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz działalności statutowej szkoły; planu obserwacji zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych oraz innych zajęć i czynności wynikających z działalności statutowej szkoły) - *2 odpowiedzi niezgodne.*
- Modyfikacji planu nadzoru pedagogicznego w roku szkolnym 2020/2021 - *3 odpowiedzi niezgodne.*
- Powodów modyfikacji planu nadzoru pedagogicznego w roku szkolnym 2020/2021 (nieuwzględnienie w pierwszej wersji planu wszystkich zadań wynikających z przepisów prawa; okoliczności uniemożliwiające wykonanie zadania ujętego w planie nadzoru z powodu pandemii; konieczność zmiany terminu wykonania zadania; wprowadzenie przez MEiN w grudniu 2020 r. zmiany „Podstawowych kierunków realizacji polityki oświatowej państwa w roku szkolnym 2020/2021” polegającej na wskazaniu nowego (6) kierunku, tj. uwzględnienie w procesach edukacyjnych wymagań egzaminacyjnych dotyczących egzaminu ósmoklasisty i egzaminu maturalnego przeprowadzanego w roku 2021 przyjęte do realizacji zadanie stało się nieaktualne z powodu czasowego ograniczenia funkcjonowania szkół; konieczność wprowadzenia innych zadań w związku z pracą zdalną szkoły) - *9 odpowiedzi niezgodnych.*
- Wprowadzania zmian w planie nadzoru pedagogicznego poprzez przygotowanie odpowiedniej dokumentacji i poinformowania każdorazowo o tym nauczycieli na zebraniu rady pedagogicznej – *2 odpowiedzi niezgodne.*
- Zaplanowania ewaluacji wewnętrznej w odniesieniu do wymagań: *Procesy edukacyjne są zorganizowane w sposób sprzyjający uczeniu się lub Uczniowie nabywają wiadomości i umiejętności określone w podstawie programowej* – *2 odpowiedzi niezgodne.*
- Monitorowania przez dyrektora szkoły, w ramach wewnętrznego nadzoru pedagogicznego, sprawowanego w warunkach pracy zdalnej przygotowania uczniów klas

VIII i VII do egzaminu ósmoklasisty (w tym: zastosowania przez nauczycieli przygotowujących uczniów do egzaminu ósmoklasisty zmian wynikających z wymagań egzaminacyjnych, wprowadzonych rozporządzeniem Ministra Edukacji i Nauki z dnia 16 grudnia 2020 r. *zmieniającym rozporządzenie w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego funkcjonowania jednostek systemu Oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID 19*; stopnia obciążenia uczniów realizacją zalecanych przez nauczycieli zadań; dostosowania przez nauczycieli wymagań edukacyjnych do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów poszczególnych oddziałów klas VII - VIII posiadających orzeczenie lub opinię poradni psychologiczno-pedagogicznej; bezpieczeństwa w sieci uczniów korzystających z Internetu) - 5 odpowiedzi niezgodnych.

- Ujęcia w planie nadzoru pedagogicznego dyrektora na rok szkolny 2020/2021 w obszarze WSPOMAGANIE nauczycieli w realizacji ich zadań istotnych elementów (diagnozy umiejętności nauczycieli w zakresie posługiwania się technikami oraz metodami kształcenia na odległość; prowadzenia wewnątrzszkolnych działań rozwojowych (wspierających) w obszarze pracy z uczniami i efektywnego przygotowywania ich do egzaminu zewnętrznego w warunkach ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID 19; udziału nauczycieli w szkoleniach z zakresu bezpiecznego i efektywnego korzystania z technologii cyfrowych w pracy zdalnej) - 7 odpowiedzi niezgodnych.
- Prowadzenia przez dyrektora szkoły obserwacji lekcji zdalnych, obejmujących wszystkich nauczycieli uczących w klasach VIII i VII - 1 odpowiedź niezgodna.
- Zakresu obserwacji lekcji prowadzonych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość (planowania, organizacji i przebiegu zajęć edukacyjnych w sposób sprzyjający rozwijaniu samodzielności, innowacyjności i kreatywności uczniów; stosowania przez nauczycieli i uczniów ustalonych w szkole zasad pracy zdalnej, w tym zasad dotyczących bezpieczeństwa w sieci; bieżącego oceniania, ze szczególnym uwzględnieniem udzielania każdemu uczniowi informacji zwrotnej o jego postępach w nauce oraz mocnych i słabych stronach; oceny umiejętności nauczyciela i uczniów w posługiwaniu się technologiami, zasobami i sprzętem, w tym łączenia przemiennego kształcenia z użyciem monitorów ekranowych i bez ich stosowania) - 5 odpowiedzi niezgodnych.
- Zastosowania wniosków i rekomendacji z realizowanych form nadzoru pedagogicznego oraz prowadzonych obserwacji zajęć edukacyjnych do planowania działań na kolejny rok szkolny, podnoszących jakość pracy szkoły w obszarze organizacji i realizacji procesu edukacyjnego - 1 odpowiedź niezgodna.

W przypadku trzech rozmów stwierdzono brak rzetelnego przygotowania się dyrektora do rozmowy, próbę tłumaczenia rozbieżności w ankiecie niezrozumieniem pytań. Wizytatorzy stwierdzili, że w **przypadkach pojawiających się rozbieżności** dyrektorzy mają trudności z formułowaniem wniosków i rekomendacji, celów obserwacji, organizacją monitorowania, posiadają niskie umiejętności w zakresie planowania pracy szkoły i dokumentowania działań prowadzonych w ramach nadzoru pedagogicznego. W kilku przypadkach dało się zauważyć niską ocenę stopnia ukierunkowania nadzoru wewnętrznego na podniesienie jakości i efektywności procesu edukacyjnego. W szkołach tych w niewielkim stopniu kontrolowano zastosowanie przez nauczycieli przygotowujących uczniów do egzaminu ósmoklasisty zmian wynikających z wymagań egzaminacyjnych, stopień obciążenia uczniów realizacją zalecanych przez nauczycieli zadań, organizację kształcenia zdalnego, zwłaszcza dostosowanie przez nauczycieli wymagań edukacyjnych do

indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów klas VII – VIII, posiadających orzeczenie lub opinię poradni psychologiczno-pedagogicznej. Stwierdzono brak dokumentowania prowadzenia wewnątrzszkolnych działań rozwojowych (wspierających) nauczycieli w obszarze pracy z uczniami i efektywnego przygotowywania ich do egzaminu zewnętrznego w warunkach ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID 19. Wewnętrzny nadzór pedagogiczny prowadzony był w sposób mało przemyślany, bez refleksji nad efektywnością własnych działań realizowanych w tym zakresie.

W kontekście realizowanego programu LKO należy zwrócić uwagę na konieczność dokonania ewaluacji realizowanych działań w roku szkolnym 2020/2021, rekomendacje do wniosków ewaluacyjnych oraz uwzględnianie wyników w planie nadzoru pedagogicznego na rok szkolny 2021/22. Należy zaakcentować konieczność doskonalenia zawodowego dyrektorów szkół oraz wypracowanie systemowego monitorowania podejmowanych działań i oceny efektywności osiągniętych wyników. Informacja zwrotna przekazywana nauczycielom przez dyrektora szkoły w zakresie realizacji programu i uzyskiwanych efektów to element, na który warto zwracać uwagę w procesie podnoszenia jakości pracy szkoły.

2.8 Realizacja w roku szkolnym 2020/2021 zadań placówek doskonalenia zawodowego nauczycieli

Analiza jakościowa

Z przekazanych materiałów sprawozdawczych wynika, że placówki doskonalenia nauczycieli zorganizowały:

- **Konferencje przedmiotowo-metodyczne/szkolenia** (od sierpnia 2020 r.) dla nauczycieli szkół podstawowych uczących przedmiotów objętych egzaminem ósmoklasisty, w tym: ODN – przeprowadził łącznie 38 konferencji (sierpień i styczeń) w formie stacjonarnej (15) i on-line (23), uczestniczyło w nich 851 nauczycieli; WOM – zamiast sierpniowych konferencji przedmiotowo-metodycznych zorganizował i przeprowadził w dniu 27 sierpnia 2020 r. w trybie online ponadprzedmiotową konferencję *Na początku był chaos... Zd@lna edukacja – doświadczenia i perspektywy* (wykład Anny Borkowskiej – eksperta Akademii NASK: *Zdalne nauczanie w czasach pandemii a zdrowie psychiczne ucznia i nauczyciela* oraz wykład Dawida Łasińskiego: *Zdalne nauczanie – przekleństwo czy szansa dla polskiej szkoły*) z udziałem ponad 1400 nauczycieli, w styczniu odbyły się 4 konferencje dla nauczycieli języka polskiego, matematyki i języków obcych, w których uczestniczyło łącznie 503 nauczycieli;
- **Rady pedagogiczne szkoleniowe** nt. egzaminu ósmoklasisty i efektywności procesu edukacyjnego; przeprowadzono 98 rad pedagogicznych, w tym: 19 stacjonarnych (ODN) i łącznie (WOM i ODN) 79 z wykorzystaniem technologii informacyjno-komunikacyjnej, którymi objęto 2169 nauczycieli;
- **Warsztaty metodyczne** dla nauczycieli przedmiotów objętych egzaminem ósmoklasisty, odbyły się 34 spotkania realizowane w zdecydowanej większości zdalnie (25), z których skorzystało łącznie 455 nauczycieli;
- **Dla dyrektorów szkół:**
 - 6 warsztatów stacjonarnych i 35 zdalnych w zakresie planowania, **organizowania i realizowania procesów edukacyjnych** w sposób sprzyjający uczeniu się oraz monitorowania efektywności podejmowanych działań, w których wzięło udział **104 dyrektorów** województwa lubuskiego.

- 7 stacjonarnych (ODN) i 3 on-line (WOM) formy doskonalenia w zakresie wykorzystywania wyników i wniosków z **wewnętrznego nadzoru pedagogicznego** oraz wniosków z nadzoru sprawowanego przez Lubuskiego Kuratora Oświaty, a także wniosków badań wewnętrznych i zewnętrznych do doskonalenia jakości pracy szkoły i podnoszenia efektywności kształcenia uczniów; skorzystało z nich **28 dyrektorów**;
- **konsultacje indywidualne** w zakresie tematyki dotyczącej sprawowania nadzoru pedagogicznego nad przebiegiem procesu kształcenia. Odbyło się 45 takich spotkań stacjonarnych (ODN) i 88 (ODN i WOM) zdalnych; skorzystało z nich **78 dyrektorów**;
- ODN zorganizował spotkania w sieci dla nowo powołanych dyrektorów, szkolenie w ramach wspomagania pracy szkoły oraz prowadzono konsultacje indywidualne.

Placówki doskonalenia nauczycieli realizowały **Inne formy** doskonalenia zawodowego lub działania kompatybilne z programem LKO dla szkół podstawowych, w tym sieci współpracy. WOM w zakresie sieci współpracy i samokształcenia dyrektorów szkół sieci współpracy i samokształcenia nauczycieli j. polskiego, historii i WOS-u, matematyki, j. niemieckiego oraz biologii w formie zdalnej realizował 6 spotkań online dla 47 osób, natomiast ODN 16 spotkań on-line w sieci dla 42 nauczycieli j. polskiego, j. angielskiego, j. niemieckiego i matematyki. Ponadto 146 osób brało udział w konferencjach przedmiotowo-metodyczne dla nauczycieli innych przedmiotów (ODN).

Zgodnie z zadaniami określonymi w założeniach programu LKO i rekomendacjami opracowanymi na podstawie wniosków z realizacji programu w roku szkolnym 2019/2020, 344 osoby doskonalili swoje umiejętności w zakresie indywidualizacji procesu edukacyjnego korzystając z 21 form doskonalenia, w tym 10 zdalnych. W ramach 48 spotkań zdalnych i 7 stacjonarnych 775 nauczycieli doskonalili swój warsztat pracy w zakresie efektywnej metodyki, oceniania i informacji zwrotnej dla ucznia, nauczania zdalnego, kompetencji kluczowych. 251 nauczycieli uczestniczyło w 3 stacjonarnych i 10 zdalnych formach doskonalenia zawodowego dotyczących wychowania i profilaktyki, w szczególności w obszarze budowania relacji interpersonalnych uczniów i współpracy szkoły z rodzicami na rzecz rozwoju dzieci. 1 szkoła skorzystała z *Programu wspomagania szkół i placówek województwa lubuskiego pt. „Połączmy siły”*

Doradcy metodyczni przeprowadzili na terenie województwa lubuskiego łącznie 18 obserwacji lekcji w szkołach podstawowych w tym: 3 lekcje j. polskiego, 4 lekcje j. angielskiego, 4 lekcje j. niemieckiego, 7 lekcji matematyki.

Reasumując: placówki doskonalenia zawodowego nauczycieli - ODN i WOM objęły różnymi formami doskonalenia zawodowego 7193 nauczycieli organizując 348 form doskonalenia online i 139 stacjonarnych. Ponadto adekwatnie do potrzeb wynikającego z pandemii, 2650 osób doskonalili swoje umiejętności w zakresie organizacji pracy szkoły z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Były to w zdecydowanej większości spotkania online (133/173).

Z uwagi na pandemię placówki doskonalenia zawodowego nie zrealizowały w pełni swojej oferty kierowanej do nauczycieli.

Jak ilustruje sprawozdanie WOM, z powodu pandemii wyraźnie zmniejszyła się motywacja nauczycieli do udziału w doskonaleniu, co wyraziło się ograniczeniem frekwencji w realizowanych szkoleniach - średnio do ok. 50% w stosunku do roku poprzedniego. Natomiast w ODN planowana liczba uczestników form doskonalenia w ramach programu

to 3210 nauczycieli, we wszystkich edycjach doskonalenia zawodowego wzięło łącznie udział 3904 nauczycieli, to jest o 694 osób więcej niż planowano. Zatem procentowy udział nauczycieli w odniesieniu do planowanego wyniósł 122%.

Wnioski

1. Planując ofertę doskonalenia zawodowego dla nauczycieli na rok szkolny 2020/2021 placówki doskonalenia zawodowego nauczycieli uwzględniły funkcjonowanie w czasie pandemii i zaplanowały w swojej ofercie formy realizowane z zastosowaniem technologii informacyjno-komunikacyjnej, co zwiększyło dostęp nauczycieli do doskonalenia własnego warsztatu pracy.
2. Analiza oferty doskonalenia zawodowego placówek pozwala uznać, że nauczyciele (indywidualnie i całe rady pedagogiczne) mieli możliwość pogłębić swoje kompetencje w zakresie przygotowania uczniów klas ósmych do egzaminu zewnętrznego oraz dyrektorzy szkół - w zakresie planowania, organizowania i nadzorowania procesu edukacyjnego, ukierunkowanego na podnoszenie jakości pracy szkoły i efektywności kształcenia.
3. Z różnych form oferty placówek doskonalenia zawodowego nauczycieli skierowanej do kadry kierowniczej szkół, zgodnej z ideą programu LKO, w roku szkolnym 2020/2021 skorzystało **210 dyrektorów**, w tym **78 z konsultacji** indywidualnych, **104** – z warsztatów lub innych form doskonalących umiejętności dyrektorów szkół w zakresie planowania, organizowania i realizowania procesów edukacyjnych w sposób sprzyjający uczeniu się oraz monitorowania efektywności podejmowanych działań; **28** - z formy doskonalenia w zakresie wykorzystywania wyników i wniosków z **wewnętrznego nadzoru pedagogicznego** oraz wniosków z nadzoru sprawowanego przez Lubuskiego Kuratora Oświaty, a także wniosków z badań wewnętrznych i zewnętrznych do doskonalenia jakości pracy szkoły i podnoszenia efektywności kształcenia uczniów.
4. W roku szkolnym 2020/21 wzrosło w stosunku do ubiegłego roku szkolnego zainteresowanie dyrektorów rozwijaniem własnych kompetencji w zakresie sprawowania wewnętrznego nadzoru pedagogicznego, jednak liczba dyrektorów biorących udział w różnych formach doskonalenia zawodowego oferowanych przez publiczne placówki doskonalenia zawodowego nauczycieli województwa lubuskiego nadal pozostaje na poziomie niezadawalającym, a w szczególności w zakresie wykorzystywania wyników i wniosków z **wewnętrznego i zewnętrznego nadzoru pedagogicznego**.
5. Dużym zainteresowanie w roku szkolnym 2020/21 cieszyły się formy doskonalenia zawodowego kształtujące umiejętności nauczycieli w zakresie organizacji pracy zdalnej (2650 osób), co oznacza duże zapotrzebowanie wśród nauczycieli na taką tematykę szkoleń.
6. Długi okres pozostawiania uczniów w trybie pracy zdalnej w roku szkolnym 2020/21 utrudniał bezpośredni udział doradców metodycznych w wspomaganianiu pracy szkół w zakresie organizacji i przebiegu procesów edukacyjnych w formie obserwacji lekcji, a także w innych formach prowadzonych stacjonarnie.
7. Przyczyną spadku udziału nauczycieli w proponowanych przez WOM formach doskonalenia zawodowego nauczycieli nie może być tylko brak motywacji z powodu pandemii, gdyż przeczy temu liczba nauczycieli korzystających z usług ODN.

Wnioski, rekomendacje ODN do pracy na nowy rok szkolny:

1. W celu większej aktywizacji doskonalenia kadry kierowniczej wprowadzić do oferty edukacyjnej Ośrodka wykłady oraz problemowe seminaria możliwe do realizacji także w warunkach pracy zdalnej.
2. W celu zwiększenia dostępności nowej oferty dla nauczycieli, przy jej planowaniu, uwzględnić więcej form bezpłatnych, zwłaszcza tych, związanych tematycznie z przygotowaniem uczniów do egzaminów zewnętrznych.
3. W celu zwiększenia dostępności dla nauczycieli/dyrektorów szkół doradców metodycznych, np. w zakresie wzajemnie prowadzonych i obserwowanych lekcji, opracować nowy harmonogram czasu pracy doradców w Ośrodku (ODN).

Wnioski, rekomendacje WOM do pracy na nowy rok szkolny:

Warto objąć programem wszystkie szkoły podstawowe województwa lubuskiego, a co najważniejsze – program nakierować na doskonalenie umiejętności metodycznych nauczycieli języka polskiego, języków obcych i matematyki.

Rekomendacje

1. Celem doskonalenia umiejętności nauczycieli w zakresie efektywnego oraz zgodnego z podstawą programową danego przedmiotu planowania i realizacji procesów edukacyjnych, wskazane jest **zwiększenie aktywności doradców metodycznych** w stosowaniu i wykorzystaniu obserwacji zajęć, organizowaniu spotkań przedmiotowo-metodycznych oraz w poszukiwaniu atrakcyjnych i dostępnych dla nauczycieli, w szczególności przedmiotów egzaminacyjnych, innych form doskonalenia ich **umiejętności metodycznych**.
2. Wskazany jest większy nadzór dyrektora szkoły nad podnoszeniem kompetencji nauczycieli przedmiotów egzaminacyjnych zarówno w zakresie stosowania adekwatnych do potrzeb i możliwości uczniów metod i form pracy na lekcjach, jak i sposobów analizowania osiągnięć uczniów w szkole i na egzaminie zewnętrznym oraz wykorzystania wniosków z analiz do doskonalenia pracy edukacyjnej, a także w zakresie wspierania uczniów potrzebujących odpowiedniego wsparcia.
3. Wskazane jest pogłębianie i aktualizowanie wiedzy oraz podnoszenie kompetencji kadry kierowniczej szkół w obszarze skutecznego sprawowania nadzoru pedagogicznego nad procesami edukacyjnymi i umiejętnym wykorzystaniem wyników egzaminacyjnych do planowania pracy szkoły, co dotyczy dyrektorów wszystkich szkół, a w szczególności tych szkół, których uczniowie od trzech lat osiągają niskie wyniki na egzaminie ósmoklasisty.

3. WYNIKI EGZAMINU ÓSMOKLASISTY W WOJEWÓDZTWIE LUBUSKIM

3.1 Informacje ogólne o egzaminie ósmoklasisty w roku 2021

W roku szkolnym 2020/2021 egzamin ósmoklasisty przeprowadzano w kraju po raz trzeci. Informacje ogólne:

- 1) Egzamin ósmoklasisty jest egzaminem obowiązkowym, co oznacza, że każdy uczeń musi do niego przystąpić, aby ukończyć szkołę. Każdy uczeń musiał przystąpić do egzaminu z trzech przedmiotów obowiązkowych: języka polskiego, matematyki i języka obcego

nowożytnego (w województwie lubuskim wybierano język angielski lub język niemiecki).

- 2) Egzamin ósmoklasisty został przeprowadzony w terminie od 25 do 27 maja 2021 r. Uczniowie, którzy z przyczyn losowych lub zdrowotnych nie przystąpili do niego w podanym terminie, napisali egzamin 16, 17 i 18 czerwca br.
- 3) W terminie głównym, tj. w maju 2021 r., do egzaminu przystąpiło 9842 uczniów szkół podstawowych województwa lubuskiego w tym 390 wypełniało arkusze w wersji dostosowanej; język angielski zdawało – 8092 uczniów, język niemiecki – 1482, 1 osoba przystąpiła do egzaminu z języka francuskiego.

Egzamin ósmoklasisty w 2021 r. był przeprowadzany na podstawie wymagań egzaminacyjnych określonych w załączniku nr 1 do *Rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 16 grudnia 2020 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19* (Dz. U. z 2020 r. poz. 2314) oraz sprawdzał, w jakim stopniu zdający spełnia te wymagania.

Aneksy do informatorów o egzaminie ósmoklasisty zostały opublikowane przez Okręgową Komisję Egzaminacyjną w Poznaniu na stronie www.oke.poznan.pl

3.2 Wyniki egzaminu ósmoklasisty w województwie lubuskim w roku 2021

Średnie wyniki procentowe uzyskane przez uczniów województwa lubuskiego w odniesieniu do wyniku w okręgu i kraju obrazuje tabela nr 5.

Tabela 5. Średnie wyniki procentowe uzyskane na egzaminie ósmoklasisty w roku 2021 w województwie lubuskim, okręgu i kraju.

Przedmiot egzaminacyjny	Średni wynik procentowy (%)		
	Województwo lubuskie	Okręg	Kraj
język polski	57,37	56,91	60
matematyka	43,12	43,46	47
język angielski	64,07	63,53	66
język niemiecki	47,87	45,94	49

- W porównaniu z wynikami okręgu i kraju, średnie wyniki egzaminu ósmoklasisty uzyskane przez uczniów województwa lubuskiego są:
 - wyższe od średniego wyniku procentowego w okręgu z trzech przedmiotów: język polski, język angielski, język niemiecki, ale niższe od średniego wyniku procentowego kraju,
 - z matematyki – niższe od średniego wyniku okręgu i kraju.
- Średnie wyniki procentowe województwa lubuskiego uzyskane z poszczególnych przedmiotów egzaminacyjnych na egzaminie ósmoklasisty w roku 2021 r., zgodnie z danymi podanymi przez Centralną Komisję Egzaminacyjną (<https://mapa.wyniki.edu.pl/MapaEgzaminow>), **wśród 16 województw** w kraju plasują województwo lubuskie następująco:
 - język polski (57,37%) - na 13 miejscu, brak poprawy w odniesieniu do ubiegłego roku,

- matematyka (43,12%) – na 13 miejscu, **poprawa o dwa miejsca** w odniesieniu do ubiegłego roku (w 2020 r. byliśmy na pozycji 15),
- język angielski (64,07%) – na 11 miejscu, spadek o jedno miejsce w odniesieniu do ubiegłego roku,
- język niemiecki (47,87%) - na 11 miejscu, brak poprawy w odniesieniu do ubiegłego roku.

3.3 Wyniki egzaminu ósmoklasisty w roku 2021 w układzie powiatowym województwa lubuskiego

Tabela nr 6 prezentuje średnie wyniki% egzaminu ósmoklasisty dla 14 powiatów województwa lubuskiego w zestawieniu z średnim wynikiem województwa, okręgu i kraju. Wyniki podano w zaokrągleniu do liczb całkowitych. Powiaty zapisano z uwzględnieniem ich położenia w północnej lub południowej części województwa.

Ciemnozielonym kolorem – zaznaczono średni wynik egzaminu, uzyskany przez szkoły na terenie danego powiatu, który jest **wyższy** od średniego wyniku województwa lubuskiego, okręgu, równy lub wyższy od średniego wyniku kraju.

Jasnozielonym kolorem - zaznaczono średni wynik egzaminu, uzyskany przez szkoły na terenie danego powiatu, który jest **równy lub wyższy** od średniego wyniku województwa lubuskiego lub okręgu, ale niższy od średniego wyniku kraju.

Pomarańczowym kolorem - zaznaczono średni wynik egzaminu, uzyskany przez szkoły na terenie danego powiatu, który jest **niższy** od średniego wyniku województwa lubuskiego, okręgu i kraju.

Tabela 6. Średnie wyniki procentowe egzaminu ósmoklasisty uzyskane w roku szkolnym 2019/2020 przez szkoły z terenu poszczególnych powiatów województwa lubuskiego.

Przedmiot egzaminacyjny	Język polski	Matematyka	Język angielski	Język niemiecki
Kraj	60	47	66	49
Okręg	57	43,5	63,5	46
Województwo lubuskie	57	43	64	48
<i>Powiaty północnej części województwa (7):</i>				
gorzowski	59	43	63	47
międzyrzecki	54	38	59	40
słubicki	54	37	60	52
sulęciński	55	42	61	43
świebodziński	56	42	61	48
strzelecko -drezdenecki	55	41	60	44
Miasto Gorzów Wielkopolski	61	47	70	49
<i>Powiaty południowej części województwa (7):</i>				
krośnieński	57	40	59	48
nowosolski	56	41	63	34
wschowski	55	42	56	51
zielonogórski	56	39	61	46
żagański	57	38	58	51
żarski	57	43	67	43
Miasto Zielona Góra	60	52	71	72

➤ Z przedstawionych w tabeli danych liczbowych wynika, że:

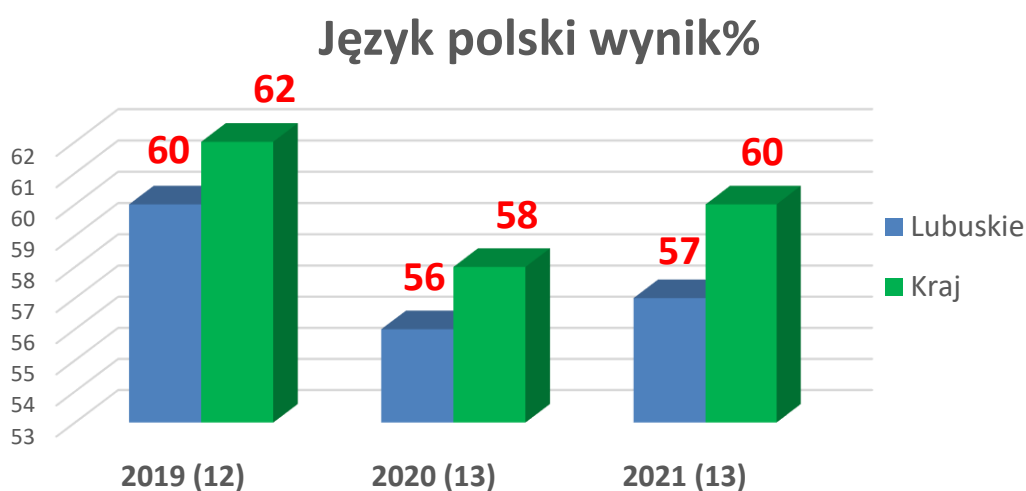
- **najlepiej** egzamin ósmoklasisty napisały **szkoły** z terenu miasta **Zielona Góra** oraz z terenu miasta **Gorzowa Wielkopolskiego**, uzyskując w porównaniu do pozostałych powiatów województwa lubuskiego najwyższy średni procentowy wynik powiatu z poszczególnych czterech egzaminów, w tym:
 - szkoły miasta **Zielona Góra** uzyskały najwyższy wśród powiatów województwa lubuskiego średni wynik z trzech przedmiotów egzaminacyjnych – matematyki (52%), języka angielskiego (71%) i języka niemieckiego (72%), wyższy od średniego wyniku województwa, okręgu i kraju;
 - szkoły miasta **Gorzowa Wielkopolskiego** uzyskały najwyższy **wśród** powiatów województwa średni wynik procentowy z języka polskiego (61%), wyższy od średniego wyniku województwa, okręgu i kraju;
- szkoły z terenu **powiatu żarskiego** w odniesieniu do egzaminu z języka angielskiego uzyskały średni wynik procentowy **wyższy** od średniego wyniku województwa lubuskiego, okręgu i kraju, a w odniesieniu do matematyki i języka polskiego – wynik równy z wynikiem województwa (*poprawa wyników w odniesieniu do ubiegłego roku*);
- szkoły z terenu **powiatu gorzowskiego** w odniesieniu do egzaminu z języka polskiego uzyskały średni wynik procentowy **wyższy** od średniego wyniku województwa lubuskiego i okręgu, w odniesieniu do egzaminu z matematyki – wynik równy średniemu wynikowi województwa, a w odniesieniu do języka niemieckiego wynik niższy od średniego wyniku województwa lubuskiego, ale wyższy od śr. wyniku okręgu (*poprawa wyników w odniesieniu do ubiegłego roku*);
- szkoły z terenu **powiatu krośnieńskiego** z dwóch przedmiotów egzaminacyjnych uzyskały wysoki wynik: z języka polskiego - równy średniemu wynikowi województwa i okręgu, z języka niemieckiego – równy średniemu wynikowi województwa i wyższy od średniego wyniku okręgu (*poprawa wyników w odniesieniu do ubiegłego roku*);
- szkoły z terenu **powiatu żagańskiego** z dwóch przedmiotów egzaminacyjnych uzyskały wysoki wynik: z języka polskiego - równy średniemu wynikowi województwa i okręgu, z języka niemieckiego – **wyższy** od średniego wyniku województwa, okręgu i kraju (*poprawa wyników w odniesieniu do ubiegłego roku*);
- **niższe** średnie wyniki procentowe od średniego wyniku województwa lubuskiego, okręgu i kraju **ze wszystkich przedmiotów** egzaminacyjnych uzyskały szkoły z terenu 4 powiatów: **międzyrzeckiego, sulęcińskiego, strzelecko–drezdeneckiego, nowosolskiego** (*znaczna poprawa w odniesieniu do ubiegłego roku, gdzie było takich powiatów 8*);
- **egzamin z języka niemieckiego**, szkoły z terenu **9 powiatów** uzyskały średni wynik **wyższy** od średniego wyniku w kraju lub okręgu, w tym: wynik wyższy od średniego wyniku kraju uzyskały szkoły z terenu: **Miasta Zielona Góra** (72), powiatów: **ślubickiego** (52), **żagańskiego** (51), **wschowskiego** (51), **Miasta Gorzów Wielkopolski** (49); wynik wyższy lub równy średniemu wynikowi okręgu i niższy od średniego wyniku kraju uzyskały szkoły z terenu powiatów: **świebodzińskiego** (48), **krośnieńskiego** (48), **gorzowskiego** (47), **zielonogórskiego** (46) (*znaczna poprawa wyników w odniesieniu do ubiegłego roku*).

- W porównaniu z ubiegłym rokiem (2020) liczba powiatów o niższych średnich wynikach szkół od średniego wyniku województwa obniżyła się z 8 do 4, przy czym trzy z nich są to powiaty północnej części województwa lubuskiego.
- Dostrzega się poprawę wyników w szkołach powiatu żarskiego, gorzowskiego, krośnieńskiego, słubickiego, żagańskiego, wschowskiego, jednak nadal duża liczba szkół województwa lubuskiego uzyskuje niskie efekty kształcenia.

3.4 Wyniki egzaminu ósmoklasisty w województwie lubuskim w latach 2019-2020

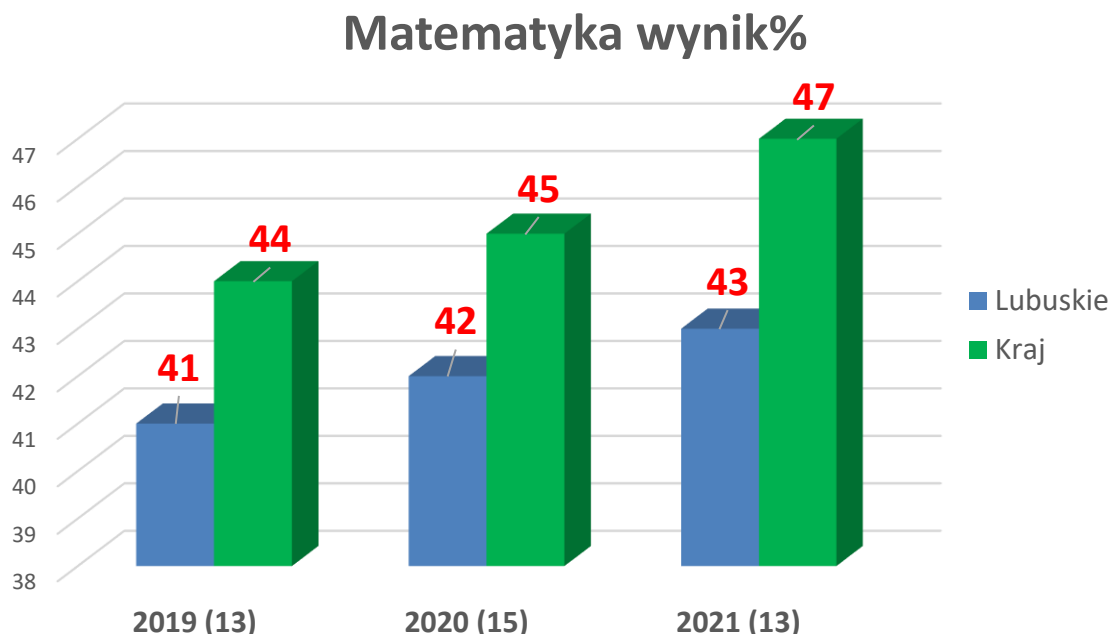
Wyniki egzaminu w trzech ostatnich latach zostały zaprezentowane w formie wykresów. Średni wynik procentowy województwa lubuskiego z przedmiotu egzaminacyjnego został zestawiony z średnim wynikiem egzaminu kraju w danym roku szkolnym. Liczby podane w nawiasie oznaczają pozycję województwa lubuskiego wśród 16 województwa w kraju, na której uzyskany średni wynik egzaminu plasuje województwo lubuskie (na podstawie danych CKE: <https://mapa.wyniki.edu.pl/MapaEgzaminow/>).

Wykres 1. Średnie wyniki procentowe województwa lubuskiego uzyskane na egzaminie ósmoklasisty z języka polskiego w latach 2019-2021 w zestawieniu z wynikiem krajowym.

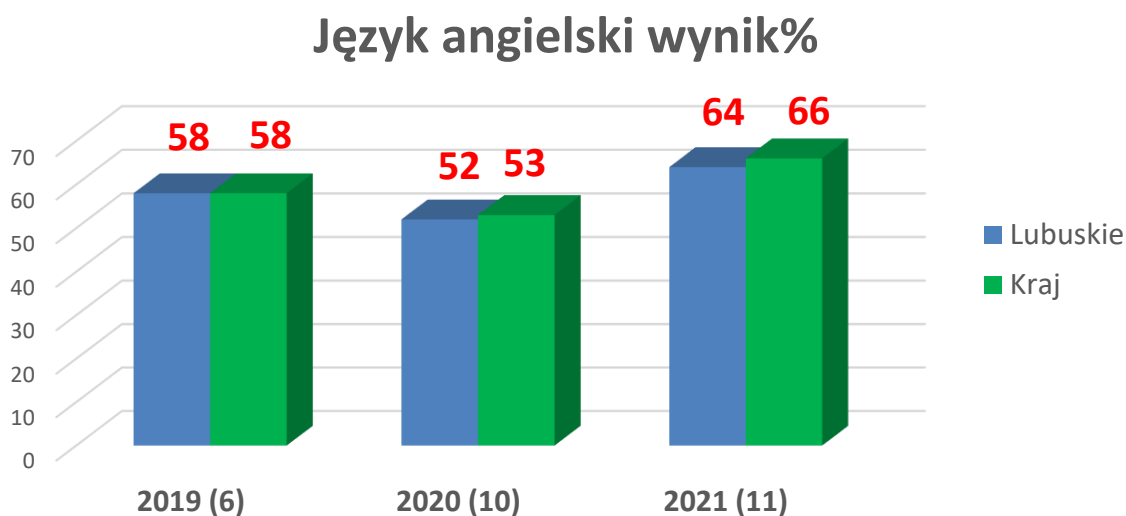
- Średnie wyniki procentowe województwa lubuskiego z języka polskiego uzyskiwane w latach 2019-2021 w każdym roku są niższe od średniego wyniku w kraju, przy czym w porównaniu z wynikami innymi województw, nasze województwo zajmuje w kolejnych latach końcowe miejsca: **12** (2019), **13** (2020), **13** (2021).
- Najlepszy średni wynik procentowy województwo uzyskało w roku 2019 (60%), spadek nastąpił w roku 2020 (56%), w roku 2021 uzyskany wynik (57%) był nieznacznie wyższy od średniego wyniku w roku 2020, co pozwoliło na utrzymanie 13 pozycji w kraju.

Wykres 2. Średnie wyniki procentowe województwa lubuskiego uzyskane na egzaminie ósmoklasisty z matematyki w latach 2019-2021 w zestawieniu z wynikiem krajowym.

- Średnie wyniki procentowe województwa lubuskiego z matematyki uzyskiwane w latach 2019-2021 w każdym roku są niższe od średniego wyniku w kraju, przy czym w porównaniu z wynikami innych województw, nasze województwo zajmuje w kolejnych latach końcowe miejsca: **13** (2019), **15** (2020), **13** (2021).
- Średnie wyniki procentowe w kraju i w województwie lubuskim w kolejnych latach rosły, jednak w roku 2020 województwo odnotowało spadek z pozycji 13 na 15 wśród 16 województw. W roku 2021 uzyskane przez szkoły nieco lepsze wyniki pozwoliły na powrót do pozycji 13 w kraju.

Wykres 3. Średnie wyniki procentowe województwa lubuskiego uzyskane na egzaminie ósmoklasisty z języka angielskiego w latach 2019-2020 w zestawieniu z wynikiem krajowym.

- Województwo lubuskie najkorzystniejszy średni wynik procentowy z języka angielskiego uzyskało w roku 2019, równy średniej krajowej, co plasowało

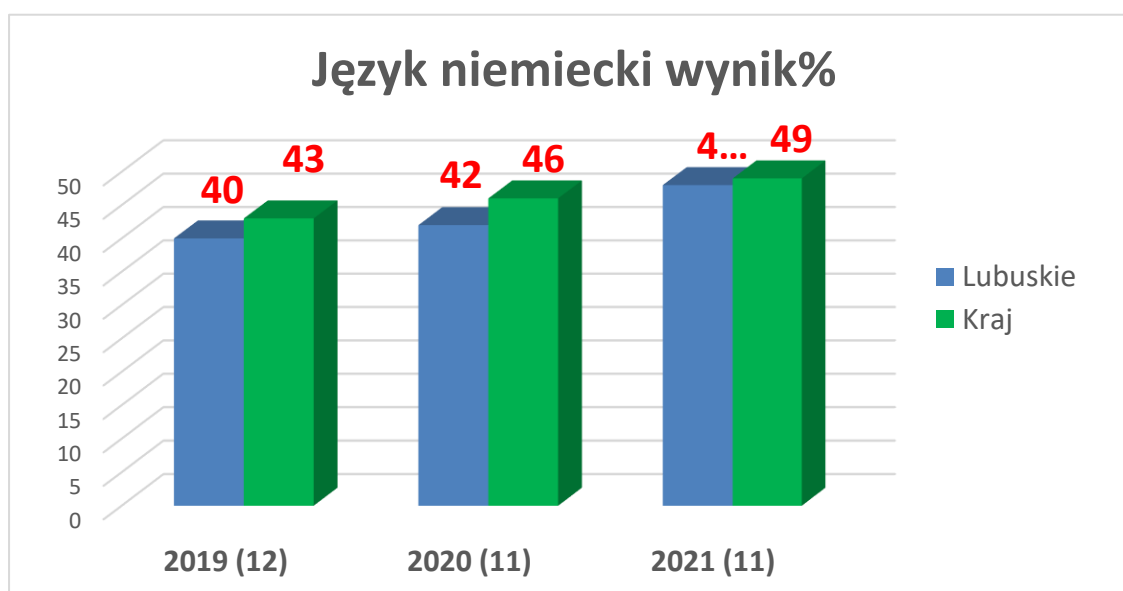
województwo na 6 pozycji w kraju. W kolejnym 2020 roku nastąpił spadek wyniku oraz miejsca wśród innych województw do 10. W roku 2021 zarówno w kraju, jak i województwie lubuskim wzrosły średnie wyniki procentowe, jednak w porównaniu z innymi województwami nasze województwo odnotowało spadek do 11 miejsca.

Wykres 4. Średnie wyniki procentowe województwa lubuskiego uzyskane na egzaminie ósmoklasisty z języka niemieckiego w latach 2019-2020 w zestawieniu z wynikiem krajowym.

- Średnie wyniki procentowe województwa lubuskiego z języka niemieckiego uzyskiwane w latach 2019-2021 w każdym roku są wyższe, podobnie jak średni wynik kraju, jednak wyniki województwa lubuskiego w każdym roku są niższe od średniego wyniku kraju.
- Średni wynik procentowy województwa w porównaniu z innymi województwami plasuje nasze województwo w kolejnych latach na końcowych pozycjach: **12** (2019), **11** (2020), **11** (2021).
- Najniższy wynik województwo uzyskało w roku 2019, w dwóch kolejnych latach zarówno w kraju, jak i w województwie średnie wyniki egzaminów wzrosły, co pozwoliło na uzyskanie 11 miejsca w 2020 i utrzymanie go w 2021 r.

Wnioski

- Wyniki wszystkich egzaminów uzyskiwanych przez szkoły województwa lubuskiego w trzech ostatnich latach są niższe od średniej krajowej, co świadczy o tym, że duża liczba szkół ma słabe efekty kształcenia mierzone wynikami egzaminu zewnętrznego.
- Najniższe średnie wyniki procentowe zarówno w kraju, jak i w województwie lubuskim uczniowie uzyskali na egzaminie z matematyki i z języka niemieckiego. W porównaniu z innymi województwami w przypadku obu egzaminów nasze województwo w kolejnych latach zajmuje wśród 16 województw w kraju - końcowe miejsca: matematyka: 13 (2019), 15 (2020), 13 (2021); język niemiecki: 12 (2019), 11 (2020), 11 (2021). W roku 2021 w 9 powiatach województwa lubuskiego szkoły uzyskały wysokie wyniki na egzaminie z języka niemieckiego w porównaniu do średniego wyniku kraju, co jednak pozwoliło tylko na utrzymanie w br. 11 pozycji (10 województw miało wyniki lepsze).
- Wyższe średnie wyniki procentowe zarówno w kraju, jak i w województwie lubuskim uczniowie uzyskali na egzaminie z języka polskiego, przy czym w porównaniu z innymi województwami nasze województwo zajęło w kolejnych latach końcowe miejsca: 12 (2019), 13 (2020), 13 (2021).
- Najlepsze średnie wyniki procentowe w trzech ostatnich latach uczniowie

województwa lubuskiego uzyskali na egzaminie z języka angielskiego, jednak z wyraźną tendencją malejącą w odniesieniu do innych województw o czym świadczą dane liczbowe: 6 (2019), 10 (2020), 11 (2021).

- Analiza wyników egzaminu ósmoklasisty wskazuje, że najlepsze wyniki w odniesieniu do innych województw uczniowie naszego województwa uzyskali w roku 2019 (oprócz języka niemieckiego). W kolejnym 2020 roku w przypadku trzech egzaminów (język polski, matematyka, język angielski) nastąpił spadek wyników w porównaniu z wynikami innych województw, przy czym drastycznie obniżyły się wyniki z języka angielskiego (spadek z 6 miejsca na 10) oraz matematyki (z 13 miejsca na 15). **W roku 2021 szkoły poprawiły swoje wyniki z matematyki na tyle, że pozycja województwa z 15 miejsca wróciła do 13.**
- Reasumując, po egzaminie ósmoklasisty w roku 2021 pozycja województwa lubuskiego wśród 16 województw w kraju plasuje się na następujących miejscach:
 - ⇒ język polski - 13, utrzymanie miejsca z ubiegłego roku,
 - ⇒ matematyka - 13, **poprawa** w odniesieniu do ubiegłego roku o 2 miejsca,
 - ⇒ język angielski - 11, **spadek** o 1 miejsce w odniesieniu do ubiegłego roku,
 - ⇒ język niemiecki - 11, utrzymanie miejsca z ubiegłego roku.

4. EWALUACJA PROGRAMU

4.1 Ewaluacja programu w szkole

Zgodnie z harmonogramem zadań określonym w Programie Lubuskiego Kuratora Oświaty „*Wspomaganie dyrektorów szkół podstawowych w zakresie sprawowania nadzoru pedagogicznego nad procesem kształcenia*” szkoły uczestniczące w programie samodzielnie dokonują ewaluacji swoich działań programowych zaplanowanych i realizowanych na podstawie *Planu działań na rok szkolny 2019/2020* lub *Planu szkolnych działań naprawczych na rok szkolny 2020/2021*. Ewaluacja działań mających na celu wzrost efektów kształcenia lub utrzymanie dobrych osiągnięć uczniów i szkoły, jest dokonywana po ogłoszeniu wyników egzaminu ósmoklasisty. Każda szkoła uczestnicząca w programie opracowuje własne sprawozdanie (raport) zawierające krótką analizę swoich działań uwzględniającą ich efektywność w odniesieniu do wyników egzaminu ósmoklasisty, wnioski i rekomendacje do pracy w następnym roku szkolnym.

4.2 Ankiety ewaluacyjne kuratorium oświaty

Ankiety dotyczące ewaluacji programu zostały przeprowadzone w lipcu 2021 r. wśród dwóch grup respondentów. Dyrektorzy szkół ze słabymi wynikami egzaminu ósmoklasisty w roku 2020, którzy w roku szkolnym 2020/2021 opracowywali *Plan szkolnych działań naprawczych* zostali poproszeni o wypełnienie ankiety pod nazwą: „Ankieta ewaluacyjna dla szkół podstawowych realizujących w roku szkolnym 2020/2021 *Plan szkolnych działań naprawczych*”, a dyrektorzy pozostałych szkół uczestniczący w programie LKO – o wypełnienie ankiety pod nazwą: „Ankieta ewaluacyjna dla szkół podstawowych realizujących działania w ramach Programu LKO *Wspomaganie dyrektorów szkół podstawowych w zakresie sprawowania nadzoru pedagogicznego nad procesem kształcenia*”.

4.2.1 Ankieta ewaluacyjna dla szkół podstawowych realizujących w roku szkolnym 2020/2021 Plan szkolnych działań naprawczych

Ankieta została skierowana do dyrektorów szkół, które na egzaminie ósmoklasisty w roku 2020 uzyskały z jednego lub kilku przedmiotów egzaminacyjnych niski wynik (stanin 1-3). Szkoły te w roku szkolnym 2020/2021 realizowały Plan szkolnych działań naprawczych na rok szkolny 2020/2021.

W ankiecie wzięło udział 114 dyrektorów, co stanowi 86% dyrektorów szkół z niskimi wynikami (132). Niżej zostały przedstawione zagadnienia i wyniki ankiety oraz ich opis z wnioskami.

Zagadnienie i wyniki ankiety

1. Plan szkolnych działań naprawczych na rok szkolny 2020/2021 opracowany w ramach Programu LKO dla szkół podstawowych, został:

- w pełni zrealizowany (53) - 46,5%
- częściowo zrealizowany (34) - 29,8%
- poddany modyfikacji w ciągu roku szkolnego (27) - 23,7%

2. Proszę wskazać obszary, w których szkoła prowadziła działania, zgodnie z Planem szkolnych działań naprawczych na rok szkolny 2020/2021

- doskonalenie procesu edukacyjnego (112)
- rozwijanie u uczniów kompetencji kluczowych (107)
- nadzór wewnętrzny dyrektora szkoły (103)
- doskonalenie zawodowe nauczycieli (101)
- indywidualizacja procesu edukacyjnego (98)
- współpraca zespołowa nauczycieli (93)
- współpraca z rodzicami (88)
- rozwijanie kompetencji dyrektora oraz wicedyrektora szkoły (80)
- inny (11); **jaki?**
 - diagnoza potrzeb szkoły i uczniów w zakresie przedmiotów objętych egzaminem,
 - działania naprawcze w zakresie języka angielskiego,

- włączenie do realizacji programu nauczycieli doradztwa zawodowego, pedagoga,
- organizacja dodatkowych zajęć przygotowujących do egzaminu,
- modyfikacja wso i pso.
- próbne egzaminy ósmoklasisty - zapoznanie i obycie uczniów z formułą egzaminu,
- wyposażono pracownię oraz bibliotekę szkolną w nowoczesne pomoce dydaktyczne oraz lektury,
- zorganizowanie nauczania stacjonarnego w reżimie sanitarnym,
- ewaluacja działań podejmowanych w ramach programu.

3. Zaplanowane działania były realizowane przez nauczycieli uczących przedmiotów egzaminacyjnych:

- indywidualnie (6) - 5,3%
- w ramach zespołu ds. programu LKO dla szkół podstawowych, powołanego przez dyrektora szkoły (91) - 79,8%
- w ramach innych zespołów (17) - 14,9%

w ramach innych zespołów (jakich?)

- matematyczny (na poziomie klas)/ humanistyczny/ wychowawczy,
- zespołów przedmiotowych/zadaniowych/przedmiotów ścisłych,
- zespół ds. egzaminu ósmoklasisty,
- zespół ds. kompetencji kluczowych,
- zespół ds. diagnoz i analiz /ds. jakości edukacji,
- nauczycieli uczących w klasach IV-VIII,
- ds. dydaktyczno-wychowawczych.

4. Nauczyciele uczący przedmiotów egzaminacyjnych uczestniczyli w zewnętrznych szkoleniach w związku z wprowadzeniem WYMAGAŃ EGZAMINACYJNYCH (rozporządzenie MEiN z dnia 16 grudnia 2020 r.)

- nauczyciel/ nauczyciele języka polskiego: Tak (108) - 94,7%; Nie (5) - 5,3%
- nauczyciel/ nauczyciele matematyki: Tak (111) - 97,4%; Nie (3) - 2,6%

c) **nauczyciel/ nauczyciele języka obcego:** Tak (76) - **66,7%**; Nie (37) - **32,5%**

5. Dyrektor w ramach programu LKO dla szkół podstawowych wzmocnił wewnętrzny nadzór pedagogiczny w zakresie planowania, organizacji i realizacji procesu edukacyjno-wychowawczego w celu poprawy wyników egzaminu ósmoklasisty:

Tak (110) - **96,5%**; Nie (4) - **3,5%**

6. W jaki sposób dyrektor wzmocnił wewnętrzny nadzór pedagogiczny sprawowany w szkole? (proszę wymienić maksymalnie 3 główne działania dyrektora lub pozostawić puste):

- częstsze obserwacje lekcji, zajęć dodatkowych,
- analiza potrzeb nauczycieli, doskonalenie i baza dydaktyczna, w odniesieniu do prowadzonego nauczania zdalnego,
- wspomaganie nauczycieli szeregiem szkoleń ukierunkowanych na podniesienie kompetencji nauczycieli mających wpływ na podniesienie efektywności kształcenia,
- badanie osiągnięć edukacyjnych uczniów - analiza form i obszarów oceniania osiągnięć uczniów,
- przeprowadzanie próbnych egzaminów ósmoklasisty- analiza wyników, wnioski i rekomendacje do dalszej pracy,
- systematycznie diagnozowano i monitorowano postępy uczniów,
- prowadzenie konsultacji dla ósmoklasistów,
- wdrażanie rekomendacji z wyników egzaminów zewnętrznych,
- zwiększenie intensywności koordynowania pracy zespołów przedmiotowych,
- nadzór nad realizacją programu naprawczego, monitorowanie realizacji działań zaplanowanych w programie,
- kontrola realizacji podstawy programowej,
- promowanie ciekawych rozwiązań dydaktycznych oraz wykorzystanie nowatorskich metod pracy – innowacje pedagogiczne,
- lekcje otwarte,
- kontrola organizacji i funkcjonowania pomocy psychologiczno-pedagogicznej,
- współpraca z rodzicami, częsty kontakt telefoniczny/mailowy z rodzicami,
- udział nauczycieli w programach „Szkoła ćwiczeń”, „Lekcja Enter”.

7. Dyrektor (lub wicedyrektor) uczestniczył w bieżącym roku szkolnym w zewnętrznych formach doskonalenia zawodowego w celu rozwijania kompetencji w zakresie zarządzania szkołą, w tym sprawowania wewnętrznego nadzoru pedagogicznego:

Tak (100) - **87%**; Nie (14) - **12,3%**

8. Wynik egzaminu ósmoklasisty wyrażony w STANINACH w roku szkolnym 2020/2021 w odniesieniu do wyniku w roku szkolnym 2019/2020 z poszczególnych przedmiotów zdawanych przez uczniów szkoły: wzrósł, pozostał na tym samym poziomie czy obniżył się (proszę odpowiednio zaznaczyć):

- a) **język polski:** wzrósł (58) - **50,9%**; pozostał na tym samym poziomie (33) - **28,9%**; obniżył się (23) - **20,2%**
- b) **matematyka:** wzrósł (63) - **55,3%**; pozostał na tym samym poziomie (26) - **22,8%**; obniżył się (24) - **21,9%**
- c) **język angielski:** wzrósł (w 56 szkołach na 103 piszące) - **54,4%**; pozostał na tym samym poziomie (20) - **19,4%**; obniżył się (27) - **26,2%**; (nie dotyczy 11 szkół)

d) **język niemiecki:** wzrósł (w 30 na 56 piszące) - **53,6%**; pozostał na tym samym poziomie (13) - **23,2%**; obniżył się (11) -**19,6%**; (nie dotyczy 58 szkół)

9. Działania realizowane w szkole w br. szkolnym w ramach Programu LKO dla szkół podstawowych, zgodnie z Planem szkolnych działań naprawczych na rok szkolny 2020/2021, zostały poddane ewaluacji?

Tak (80) - **70,2%**; Nie (7) - **6,1%**; Niektóre (27) - **23,7%**

10. Czy po przeprowadzonej ewaluacji szkolnych działań naprawczych zostały sformułowane wnioski?

Tak (105) - **92,1%**; Nie (9) - **7,9%**

11. Czy na podstawie wniosków sformułowano rekomendacje do pracy w kolejnym roku szkolnym?

Tak (102) - **89,5%**; Nie (9) - **7,9%**; Brak odpowiedzi (3) - **2,6%**

12. Czy w ocenie Szkoły prowadzone działania okazały się efektywne w odniesieniu do uzyskanych przez szkołę wyników egzaminu zewnętrznego w roku szkolnym 2020/2021?

Tak (56) - **49,1%**; Nie (8) - **7%**; Częściowo (50) - **43,9%**

13. Jeśli wynik egzaminu ósmoklasisty w odniesieniu do ubiegłego roku wzrósł, to proszę wskazać przynajmniej jedno działanie realizowane w ramach programu LKO (z dowolnego obszaru Planu szkolnych działań naprawczych), które w ocenie szkoły okazało się najbardziej efektywne w kontekście podniesienia wyniku uczniów na egzaminie zewnętrznym:

- badanie wyników nauczania; systematyczne diagnozowanie postępów uczniów,
- konsultacje z poszczególnych przedmiotów egzaminacyjnych, organizowanie dodatkowych zajęć przygotowujących do egzaminu,
- nauka metod i technik efektywnego uczenia się,
- modyfikowanie rozkładu materiału nauczania,
- zwiększenie ilości ćwiczeń doskonalących umiejętność słuchania ze zrozumieniem, ćwiczenie najslabiej opanowanych umiejętności - rozumowanie, korzystanie z informacji, wykorzystanie wiedzy w praktyce, czytanie i pisanie,
- zwiększenie kontroli rodziców nad pracą ucznia,

- zwiększenie ilość obserwacji zajęć w klasie VIII,
- wzmożono kontrolę pracy nauczycieli i uczniów; zmieniono nauczyciela,
- współpraca zespołowa nauczycieli - wspólne przygotowywanie diagnoz, omawianie wyników, wyciąganie wniosków,
- doskonalenie procesu edukacyjnego,
- analiza wyników nauczania we współpracy z ODN w Zielonej Górze,
- wdrożenie działań innowacyjnych/ doskonalenie zawodowe nauczycieli,
- wzmacnianie motywacji uczniów do osiągania wyższych wyników w nauce poprzez udzielania im informacji zwrotnej, określanie kryteriów sukcesów do tematu lekcji i zadań,
- włączenie rodziców do procesu dydaktycznego,
- monitorowanie realizacji procesu nauczania,
- zakup dostępu dla uczniów i nauczyciela do portalu "Powtórkomat" (uczniowie systematycznie powtarzali i utrwalali treści programowe z matematyki),
- dokładna analiza wyników egzaminów próbnych i zindywidualizowana praca nad umiejętnościami, które wypadły naj słabiej,
- indywidualizacja procesu edukacyjnego; wspieranie ucznia z trudnościami,
- systematyczne rozwiązywanie arkuszy egzaminacyjnych, omówienie strategii rozwiązywania zadań egzaminacyjnych,
- współpraca z rodzicami - mobilizowanie rodziców do większego zaangażowania w pracę z dzieckiem w domu, większej kontroli realizacji obowiązku szkolnego, uczestnictwa w zajęciach dodatkowych,
- zwiększenie liczby prac pisemnych,
- nauczanie uczniów strategii rozwiązywania różnych form zadań - zarówno otwartych, jak i zamkniętych, przy jednoczesnym uwzględnieniu ich indywidualnych potrzeb,
- podnoszenie kompetencji nauczycieli, pozyskiwanie informacji zwrotnej.

14. Czy w Pani/Pana ocenie udział szkoły w programie wspomaga pracę dyrektora lub wspiera go w:

- a) mobilizowaniu nauczycieli do zewnętrznego doskonalenia zawodowego:
Tak (101) - **88,6%**; Nie (13) - **11,4%**
- b) mobilizowaniu nauczycieli do pracy zespołowej oraz wewnątrzszkolnego doskonalenia zawodowego: Tak (104) - **91,2%**; Nie (10) - **8,7%**
- c) mobilizowaniu nauczycieli do aktywności oraz świadomego planowania i realizowania działań doskonalących proces edukacyjny:
Tak (105) - **92,1%**; Nie (9) - **7,9%**
- d) planowaniu i organizowaniu pracy szkoły zgodnie z obowiązującym prawem, w trosce o efekty kształcenia uczniów mierzone wynikami egzaminu zewnętrznego:
Tak (106) - **93%**; Nie (6) - **5,2%**; Brak odpowiedzi (2)
- e) wykonywaniu zadań z zakresu wewnętrznego nadzoru pedagogicznego sprawowanego w celu podnoszenia jakości i efektywności procesu edukacyjnego:
Tak (108) - **94,7%**; Nie (6) - **5,3%**
- f) systemowym planowaniu i realizowaniu działań ukierunkowanych na określony cel:
Tak (108) - **94,7%**; Nie (5) - **4,4%**; Brak odpowiedzi (1)
- g) mobilizowaniu siebie i wicedyrektorów do doskonalenia zawodowego i rozwijania kompetencji w obszarze zarządzania i doskonalenia procesu edukacyjnego w szkole:
Tak (103) - **90,3%**; Nie (11) - **9,7%**

Opis wyników, wnioski

1. Plan szkolnych działań naprawczych został w pełni zrealizowany przez ok. 47% szkół, 30% zrealizowało plan częściowo, w trakcie roku szkolnego ok. 24% szkół modyfikowało swój plan działań.
2. W szkołach realizowano działania zaplanowane głównie w takich obszarach, jak: doskonalenie procesu edukacyjnego (112 szkół), rozwijanie u uczniów kompetencji kluczowych (107), nadzór wewnętrzny dyrektora szkoły (103), doskonalenie zawodowe nauczycieli (101) oraz pozostałych, zgodnych ze wzorem planu.
3. Szkoły wskazały też inne obszary działań, niewymienione w ankiecie, w tym dotyczące organizacji procesu edukacyjno-wychowawczego (np. organizowanie dodatkowych zajęć przygotowujących do egzaminu, próbnego egzaminu ósmoklasisty, doposażenie pracowni i biblioteki szkolnej).
4. Zaplanowane działania prowadzone były głównie w ramach pracy zespołu ds. programu LKO dla szkół podstawowych (91 szkół) lub w ramach innych zespołów (17) oraz indywidualnie (6).
5. Nie wszyscy nauczyciele przedmiotów egzaminacyjnych uczestniczyli w zewnętrznych szkoleniach w związku z prowadzeniem nowych wymagań egzaminacyjnych, zgodnie z rozporządzeniem MEiN z dnia 16 grudnia 2020 r., a w szczególności nauczyciele języka angielskiego (37/114 szkół nie uczestniczyło).
6. Większość dyrektorów, w celu poprawy wyników egzaminu ósmoklasisty, wzmocniło wewnętrzny nadzór pedagogiczny w obszarze planowania, organizacji i realizacji procesu edukacyjnego (110, co stanowi 96,5% ankietowanych).
7. Dyrektorzy lub wicedyrektorzy 87% badanych szkół uczestniczyli w szkoleniach zewnętrznych podnosząc własne kompetencje w zarządzaniu szkołą, w tym w sprawowaniu wewnętrznego nadzoru pedagogicznego.
8. Działania realizowane w szkole na podstawie *Planu szkolnych działań naprawczych na rok szkolny 2020/2021*, zostały poddane ewaluacji przez 70,2% szkół, 23,7% ewaluacji poddało niektóre działania, a 6,1% szkół nie przeprowadzało ewaluacji swoich działań.
9. Większość szkół uczestniczących w badaniu (92%) sformułowało wnioski z przeprowadzonej ewaluacji i rekomendacje do pracy w kolejnym roku szkolnym. Część szkół nie sformułowało wniosków (8%) oraz rekomendacji (ok. 11%).
10. Analiza wyników egzaminów ósmoklasisty uczniów szkoły wykazała, że wynik egzaminu z danego przedmiotu egzaminacyjnego, wyrażony w staninach, w odniesieniu do wyniku w roku ubiegłym w badanych szkołach:
 - **wzrósł:** język polski - 51% szkół, matematyka – 55,3%, j. angielski – 54,4%, j. niemiecki – 53,6%
 - **obniżył się:** język polski – 20,2% szkół, matematyka – 21,9%, język angielski – 26,2%, język niemiecki – 19,6%
 - **pozostał na tym samym poziomie:** język polski – 28,9% szkół, matematyka – 22,8%, j. angielski – 19,4%, j. niemiecki – 23,2%

Wyniki szkół uzyskane w grupie szkół z niskimi wynikami wskazują, że więcej szkół uzyskało wzrost wyniku z każdego przedmiotu egzaminacyjnego niż suma szkół, których wynik pozostał na tym samym poziomie lub obniżył się.

11. W ocenie dyrektorów, działania prowadzone w roku szkolnym 2020/2021 w ramach programu LKO w kontekście uzyskanych przez szkołę wyników, okazały się efektywne (49%) lub częściowo efektywne (44%), tylko 7 szkół (8%) przyznaje, że prowadzone działania nie były efektywne.
12. Szkoły wskazały najbardziej efektywne działania (pyt. 13), co świadczy o prowadzeniu przez te szkoły ewaluacji.
13. Zdecydowana większość dyrektorów szkół uczestniczących w badaniu (85% - 95%) potwierdza wspomagającą funkcję programu LKO w obszarach nadzoru wewnętrznego, organizacji pracy szkoły, podnoszenie kompetencji i umiejętności kadry pedagogicznej, w tym zarządzającej.

4.2.2 Ankieta ewaluacyjna dla szkół podstawowych realizujących działania w ramach Programu LKO „Wspomaganie dyrektorów szkół podstawowych w zakresie sprawowania nadzoru pedagogicznego nad procesem kształcenia”

W badaniu ankietowym skierowanym do wszystkich dyrektorów realizujących w ramach programu LKO dla szkół podstawowych *Plan działań szkoły na rok szkolny 2020/2021* uczestniczyło 142 dyrektorów. potwierdzając tym samym kontynuację udziału w programie. Poniżej przedstawiono zagadnienia i wyniki ankiety ewaluacyjnej skierowanej do szkół z wyższymi wynikami egzaminu ósmoklasisty w roku 2020.

Zagadnienia i wyniki ankiety ewaluacyjnej

1. **Czy w bieżącym roku szkolnym, mając na uwadze osiągnięcia uczniów, w tym wyniki egzaminu ósmoklasisty, podejmowano w szkole nowe lub modyfikujące działania ukierunkowane na doskonalenie:**
 - procesu edukacyjno-wychowawczego w zakresie przedmiotów objętych egzaminem ósmoklasisty (praca nauczycieli); **(136)**
 - planowania i organizacji procesów edukacyjnych i pracy szkoły (praca dyrektora szkoły); **(127)**
 - procesu udzielania uczniom pomocy psychologiczno-pedagogicznej (praca dyrektora, nauczycieli i specjalistów); **(123)**
 - wewnętrznego nadzoru pedagogicznego (praca dyrektora i wicedyrektora); **(114)**
 - umiejętności pracy zawodowej nauczycieli; **(104)**
 - umiejętności zarządzania, w tym sprawowania wewnętrznego nadzoru pedagogicznego dyrektora; **(88)**
2. **Czy szkoła realizowała działania na podstawie Planu działań szkoły na rok szkolny 2020/2021 opracowanego w ramach Programu LKO dla szkół podstawowych?**
 - Tak – **87,3%**; Nie – **12,7%**

3. Proszę wskazać zespoły powołane przez dyrektora, w których w br. szkolnym pracowali nauczyciele uczący w kl. VII/VIII przedmiotów egzaminacyjnych:

- zespół przedmiotowo-wychowawczy; (**98**)
- zespół ds. programu LKO dla szkół podstawowych; (**88**)
- zespół nauczycieli uczących w jednym oddziale; (**66**)
- inne (**27**)

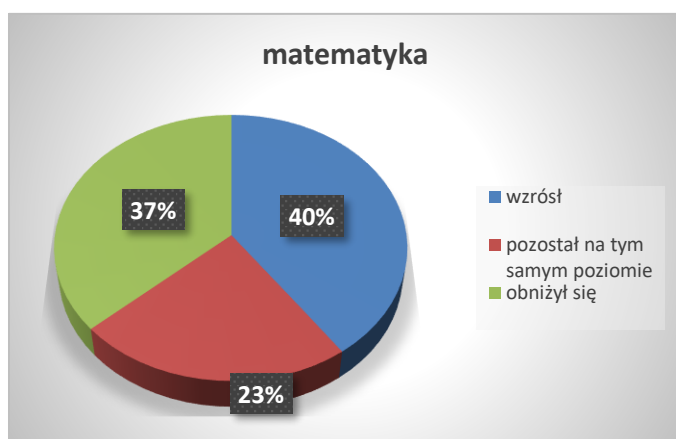
4. inne (jakie?)

- zespół d/s szkolnego planu podwyższenia efektów kształcenia,
- zespół do spraw pomocy psychologiczno-pedagogicznej,
- zespół wspierający,
- zespół do diagnoz i analiz,
- zespół samokształceniowy,
- zespół do spraw analiz jakości kształcenia i badań edukacyjnych,
- zespół koordynujący zdalne nauczanie,
- zespół do spraw ewaluacji wewnętrznej.

5. Wynik egzaminu ósmoklasisty wyrażony w STANINACH w roku szkolnym 2020/2021 w odniesieniu do wyniku w roku szkolnym 2019/2020 z poszczególnych przedmiotów zdawanych przez uczniów szkoły: wzrósł, pozostał na tym samym poziomie czy obniżył się:

język polski: wzrósł (50) - **35,2%**; pozostał na tym samym poziomie (38) - **26,8%**; obniżył się (54) - **38%**

matematyka: wzrósł (57) - **40,1%**; pozostał na tym samym poziomie (33) - **23,2%**; obniżył

się (52) - **36,7%**

język angielski: wzrósł (w 50 szkołach na 132 piszące) – **37,9,8%**; pozostał na tym samym poziomie (37) – **28%**; obniżył się (39) - **29,5%**; (nie dotyczy – 10 szkół)

język niemiecki: wzrósł (w 33 szkołach na 79 piszących) - **41,7%**; pozostał na tym samym poziomie (13) – **16,5%**; obniżył się (24) – **30,4%**; (nie dotyczy – 63 szkół)

6. Czy działania realizowane w szkole w roku szkolnym 2020/2021 w ramach Programu LKO dla szkół podstawowych zostały poddane ewaluacji w kontekście uzyskanych przez uczniów wyników egzaminu ósmoklasisty?

Tak (120) - 84,5%; Nie (21) - 14,8%; Brak odpowiedzi (1) - 0,7%

7. Czy po przeprowadzonej ewaluacji szkolnych działań zostały sformułowane wnioski?

Tak (126) - 88,7%; Nie (14) - 9,9%; Brak odpowiedzi (2) - 1,4%

8. Czy na podstawie wniosków sformułowano rekomendacje do pracy w kolejnym roku szkolnym? Tak (127) - 89,4%; Nie (13) - 9,2%; Brak odpowiedzi (2) - 1,4%

9. Czy w Pani/Pana ocenie udział szkoły w programie wspomaga pracę dyrektora lub wspiera go w:

a) mobilizowaniu nauczycieli do zewnętrznego doskonalenia zawodowego:

Tak (118) - 83,1%; Nie (22) - 15,5%; Brak odpowiedzi (2) - 1,4%

b) mobilizowaniu nauczycieli do pracy zespołowej oraz wewnątrzszkolnego doskonalenia zawodowego:

Tak (132) - 93%; Nie (8) - 5,6%; Brak odpowiedzi (2) - 1,4%

c) mobilizowaniu nauczycieli do aktywności oraz świadomego planowania i realizowania działań doskonalących proces edukacyjny:

Tak (126) - 88,7%; Nie (13) - 9,2%; Brak odpowiedzi (3) - 2,1%

d) planowaniu i organizowaniu pracy szkoły zgodnie z obowiązującym prawem, w trosce o efekty kształcenia uczniów mierzone wynikami egzaminu zewnętrznego: Tak (127) - 89,4%; Nie (11) - 7,8%; Brak odpowiedzi (4) - 2,8%

e) wykonywaniu zadań z zakresu wewnętrznego nadzoru pedagogicznego sprawowanego w celu podnoszenia jakości i efektywności procesu edukacyjnego:

Tak (132) - 93%; Nie (9) - 6,3%; Brak odpowiedzi (1) - 0,7%

f) systemowym planowaniu i realizowaniu działań ukierunkowanych na określony cel: Tak (127) - 89,4%; Nie (13) - 9,2%; Brak odpowiedzi (2) - 1,4%

g) mobilizowaniu siebie i wicedyrektorów do doskonalenia zawodowego i rozwijania kompetencji w obszarze zarządzania i doskonalenia procesu edukacyjnego w szkole: Tak (128) - 90,1%; Nie (12) - 8,5%; Brak odpowiedzi (2) - 1,4%

Opis wyników, wnioski:

1. Zdecydowana większość szkół podstawowych (124, co stanowi 87,3% uczestniczących w badaniu) realizowała działania na podstawie *Planu działań szkoły na rok szkolny 2020/2021* opracowanego w ramach Programu LKO dla szkół podstawowych.
2. Większość szkół podejmowało nowe działania lub dokonało modyfikacji działań w obszarach dotyczących planowania, organizacji (127) i realizacji procesu edukacyjnego (136) z ukierunkowaniem na wyniki egzaminu ósmoklasisty oraz udzielania uczniom pomocy psychologiczno-pedagogicznej (123) i w obszarze wewnętrznego nadzoru pedagogicznego (114), co wskazuje na wykorzystywanie wniosków z poprzedniego roku lub z analizy wyników egzaminu.
3. Nauczyciele przedmiotów egzaminacyjnych pracują głównie w takich zespołach jak: zespoły przedmiotowo-wychowawcze (98 szkół), zespół ds. programu LKO dla szkół podstawowych (88), zespół nauczycieli uczących w jednym oddziale (66) oraz innych – ukierunkowanych na podnoszenie efektywności kształcenia.
4. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w roku szkolnym 2020/2021:
 - a) **wzrosły:** matematyka (40% szkół), język angielski (37%), język polski (35%), język niemiecki (25%);
 - b) **obniżyły się:** język polski (38%), matematyka (36,7%), język angielski (29,5%), język niemiecki (30,4%);
 - c) **pozostały na tym samym poziomie:** język polski (26,8%), matematyka (23,2%), język angielski (28%), język niemiecki (13,5%)

Z każdego przedmiotu egzaminacyjnego liczba szkół, w których wyniki wzrosły jest mniejsza od sumy szkół z wynikami, które pozostały na tym samym poziomie lub uległy obniżeniu, przy czym szkół z obniżonymi wynikami jest więcej niż szkół, których wyniki nie uległy zmianie.

5. Większość szkół (84,5%) prowadzone działania poddaje ewaluacji w kontekście uzyskanych wyników, formułuje wnioski (88,7%) i rekomendacje do pracy w kolejnym roku szkolnym (89,4%), jednak duża grupa szkół nie pracuje systemowo, co może mieć wpływ na efekty kształcenia.
6. Zdecydowana większość dyrektorów szkół uczestniczących w badaniu (83% - 93%) dostrzega i potwierdza wspomagającą funkcję programu LKO, w szczególności w obszarach nadzoru wewnętrznego (93%), organizacji pracy szkoły, podnoszenia kompetencji i umiejętności kadry pedagogicznej, w tym zarządzającej.

5. WNIOSKI, REKOMENDACJE DO PRACY W ROKU SZKOLNYM 2021/2022

Niniejszy raport w poszczególnych rozdziałach i podrozdziałach tematycznych zawiera wnioski oraz rekomendacje dotyczące opisywanego działania. Poniżej zaproponowano wnioski ogólne w obszarze wyników uzyskanych przez uczniów szkół województwa lubuskiego na egzaminie ósmoklasisty w roku 2021, w tym szkół uczestniczących w programie LKO oraz rekomendacje do pracy na rok szkolny 2021/2022 skierowane do realizatorów i uczestników programu LKO dla szkół podstawowych „*Wspomaganie dyrektorów szkół podstawowych w zakresie sprawowania nadzoru pedagogicznego nad procesem kształcenia*”, czyli do szkół podstawowych województwa lubuskiego, placówek doskonalenia zawodowego nauczycieli oraz nadzoru zewnętrznego.

5.1 Wnioski ogólne

Wyniki egzaminu ósmoklasisty w roku 2021

1. Średnie wyniki procentowe uzyskane przez szkoły podstawowe województwa lubuskiego na egzaminie ósmoklasisty w roku 2021 z języka polskiego, języka angielskiego i języka niemieckiego są wyższe od średniego wyniku okręgu i niższe od średniego wyniku Kraju, średni wynik procentowy egzaminu z matematyki jest wyższy w porównaniu do roku ubiegłego, lecz nadal niższy od średniego wyniku okręgu i kraju.
2. Średnie procentowe wyniki egzaminu z języka polskiego, matematyki, języka angielskiego i języka niemieckiego uzyskane na egzaminie ósmoklasisty w roku 2021 są liczbowo wyższe od wyników uzyskanych w roku ubiegłym (2020), jednak pomimo poprawy, podobnie jak w roku 2020, wśród 16 województw w kraju plasują województwo lubuskie na dalszych pozycjach: język polski – 13, matematyka – 13, język angielski – 11, język niemiecki – 11, co wskazuje na słabe efekty kształcenia w większości szkół województwa lubuskiego.
3. Porównując średnie wyniki procentowe powiatów (szkół z terenu poszczególnych powiatów) uzyskane na egzaminie ósmoklasisty w roku 2021 z wynikami w roku 2020, dostrzega się w bieżącym roku znaczną poprawę wyników w wielu powiatach, w tym ogólna liczba powiatów o średnim wyniku niższym od średniego wyniku województwa, okręgu i kraju ze wszystkich przedmiotów egzaminacyjnych obniżyła się z 8 (w 2020 r.) do 4 (w 2021 r.), wskazuje to na poprawę efektów kształcenia w wielu szkołach z terenu tych powiatów, a w skali województwa miało wpływ na wzrost wyników z matematyki i poprawę pozycji województwa wśród pozostałych województw w kraju (z pozycji 15 w 2020 na 13 w 2021 r.), utrzymanie pozycji 11 z języka niemieckiego oraz pozycji 13 z języka polskiego.
4. Wyniki egzaminu z języka angielskiego w porównaniu z wynikami w kraju okazały się znacznie słabsze w województwie lubuskim, powodując spadek z pozycji 10 w 2020 r. wśród 16 województw na pozycję 11 w 2021 r., co świadczy o niezadawalającym przygotowaniu uczniów do egzaminu z tego przedmiotu.
5. Analiza wyników egzaminu ósmoklasisty w roku 2021 wskazuje, że liczba szkół podstawowych ogólnodostępnych, których uczniowie uzyskali średni wynik procentowy plasujący szkołę w stanie niskim z jednego lub kilku przedmiotów egzaminacyjnych (stanin ustalono przy minimum 5 uczniach) wynosi - **124**, w tym: **60** szkół uzyskało niski stanin z jednego przedmiotu egzaminacyjnego, **40** – z dwóch przedmiotów, **23** – **z trzech przedmiotów egzaminacyjnych**.
6. W grupie 124 szkół z niskimi staninami w roku szkolnym 2021/2022 znajduje się 70 szkół, które również w roku 2020/2021 funkcjonowały w grupie szkół z niskimi staninami, oraz 54 nowe szkoły, które w roku 2020/2021 nie należały do tej grupy.
7. Przyczyn niskich wyników uzyskiwanych przez uczniów wielu szkół województwa lubuskiego należy poszukiwać, głównie w:
 - organizacji, planowaniu i realizowaniu procesów edukacyjno-wychowawczych w szkole, zgodnie z podstawą programową i obowiązującym prawem oświatowym oraz z uwzględnieniem warunków pracy zdalnej,
 - umiejętności prowadzenia analiz, formułowania wniosków i wykorzystywania ich w pracy z uczniem,

- zakresie wspierania uczniów w procesie uczenia się w zależności od rozpoznanych możliwości psychofizycznych każdego ucznia, jego potrzeb rozwojowych, sytuacji społecznej i sposobów uczenia się,
- ocenianiu z ukierunkowaniem na funkcję informacyjną i motywacyjną, rzetelności przekazywanej uczniowi informacji zwrotnej oraz odpowiednim dostosowaniem oceniania do warunków pracy zdalnej,
- niskim stopniu ukierunkowania nadzoru wewnętrznego na podniesienie jakości i efektywności procesu edukacyjnego,
- dostępności do atrakcyjnych form doskonalenia zawodowego nauczycieli, w tym doskonalących umiejętności metodyczne w zakresie przygotowania ucznia do egzaminów zewnętrznych oraz prowadzenia zajęć z wykorzystaniem TIK w warunkach pracy zdalnej.

Udział szkół w programie LKO

8. W roku szkolnym 2020/2021, po wprowadzeniu nowych założeń do programu, w programie uczestniczyło ok. **267 szkół**, co stanowi **85% szkół** podstawowych województwa lubuskiego zadeklarowanych na początku roku szkolnego 2018/2019 (315), w tym 49% to szkoły z niskimi staninami i 51% - szkoły plasujące się w staninach wyższych od 3.
9. Wyniki ankiety ewaluacyjnej w grupie szkół z niskimi wynikami egzaminu (114 respondentów) wskazują, że więcej szkół uzyskało **wzrost wyniku z każdego przedmiotu egzaminacyjnego** niż szkół, których wynik pozostał na tym samym poziomie lub obniżył się (np. wynik egzaminu z matematyki w 55,3% szkół był wyższy niż w ubiegłym roku, a w przypadku 44,7% szkół pozostał na tym samym poziomie lub obniżył się), w efekcie z grupy 132 szkół z niskimi wynikami egzaminu w roku 2020/2021 – „wyszły” 62 szkoły, co stanowi 47%. Z powyższego wynika, że zaangażowany udział szkół w programie LKO przyczynia się do podnoszenia jakości pracy szkoły, w tym wyników egzaminu ósmoklasisty.
10. Wyniki ankiety ewaluacyjnej w grupie szkół z wyższymi wynikami egzaminu wskazują, że z każdego przedmiotu egzaminacyjnego liczba szkół, w których wyniki wzrosły jest mniejsza od sumy szkół z wynikami, które pozostały na tym samym poziomie lub uległy obniżeniu, przy czym szkół z obniżonymi wynikami jest więcej niż szkół, których wyniki nie uległy zmianie, co wskazuje na potrzebę prowadzenia planowych i systematycznych działań w każdej szkole.
11. Większość szkół uczestniczących w programie prowadzi systemowe działania, jednak część szkół ma problemy z diagnozowaniem potrzeb szkoły i uczniów, planowaniem adekwatnych działań, właściwą ich realizacją oraz monitorowaniem, a przede wszystkim z dokonywaniem ewaluacji prowadzonych działań, formułowaniem wniosków i rekomendacji oraz ich wykorzystywaniem w kolejnym roku szkolnym do doskonalenia własnej pracy. Brak systemowej i rzetelnej pracy szkoły (dyrektora, poszczególnych nauczycieli, zespołu nauczycieli) w organizacji, planowaniu i realizacji procesów edukacyjno-wychowawczego negatywnie wpływa na efekty kształcenia.
12. W roku szkolnym 2020/2021 publiczne placówki doskonalenia zawodowego nauczycieli województwa lubuskiego oferowały różne formy doskonalenia skierowane do nauczycieli przedmiotów egzaminacyjnych oraz dyrektorów szkół, proponując tematykę zgodną z celami programu LKO, przy czym WOM proponowała szkolenia on-line, a ODN zarówno on-line, jak i stacjonarne.

13. Odstąpienie od organizowania na rok szkolny 2020/2021 sierpniowych konferencji przedmiotowo-metodycznych oraz spotkań stacjonarnych w północnej części województwa, ograniczyło dostęp nauczycieli do doradców metodycznych i mogło mieć wpływ na słabsze wyniki egzaminu w szkołach z terenu tej części województwa lubuskiego.
14. Zdecydowana większość dyrektorów szkół uczestniczących w programie potwierdza wspomagającą funkcję programu LKO dla szkół podstawowych w wielu obszarach (nadzoru wewnętrznego, organizacji pracy szkoły, podnoszenia kompetencji i umiejętności kadry pedagogicznej, w tym zarządzającej), co wskazuje na potrzebę i konieczność prowadzenia działań przez nadzór zewnętrzny w obszarze wspomagania.

5.2 Rekomendacje

1. W celu osiągnięcia przez szkoły województwa lubuskiego lepszych wyników na egzaminie ósmoklasisty konieczna jest wzajemna współpraca instytucji oświatowych województwa (kuratorium oświaty, organy prowadzące szkoły, placówki doskonalenia zawodowego nauczycieli) ukierunkowana na współdziałanie z dyrektorami szkół w realizacji potrzeb i motywowaniu szkół do podnoszenia efektów kształcenia.
2. Program Lubuskiego Kuratora Oświaty dla szkół podstawowych, który próbuje konsolidować środowisko oświatowe na rzecz podnoszenia jakości pracy szkół zakończy się z końcem roku szkolnego 2021/2022, toteż należy poszukiwać nowych sposobów promowania w środowisku szkolnym wysiłku na rzecz poprawy efektów kształcenia w szkołach województwa lubuskiego.
3. Realizacja programu w roku szkolnym 2020/2021 zgodnie z wprowadzonymi założeniami przyczyniła się do wzrostu wyników egzaminu ósmoklasisty w ok. 50% szkół pracujących na podstawie *Planu szkolnych działań naprawczych*, toteż wskazana jest kontynuacja programu z ukierunkowaniem działań na szkoły z niskimi wynikami.
4. Wszystkie szkoły, mając na celu wzrost jakości pracy i efektów kształcenia, powinny prowadzić systemowe działania (planowanie oparte na wnioskach i rekomendacjach z ubiegłego roku oraz diagnozie potrzeb i możliwości uczniów, rzetelna realizacja działań przez zespół i każdego nauczyciela indywidualnie, monitorowanie realizacji i ocena efektywności prowadzonych działań, formułowanie wniosków i rekomendacji, modyfikacja działań...). Szkoły, które podejmują pozorowane i niesystematyczne działania, powinny doskonalić umiejętność systemowej pracy.
5. Rekomenduje się, by szkoły, które poprawiły w roku 2021 wyniki i opuściły grupę szkół z niskimi wynikami oraz szkoły pracujące w roku szkolny 2020/2021 na podstawie *Planu działań szkoły*, nadal planowały i realizowały działania w ramach programu LKO dla szkół podstawowych.
6. Realizując program LKO należy zwrócić uwagę na wypracowanie sposobu monitorowania realizacji działań prowadzonych przez Zespół i poszczególnych nauczycieli oraz oceny ich efektywności. Informacja zwrotna przekazywana nauczycielom przez dyrektora szkoły w zakresie realizacji programu i uzyskiwanych efektów to element istotny w procesie podnoszenia jakości pracy szkoły.
7. Wskazany jest większy nadzór dyrektora szkoły nad podnoszeniem kompetencji nauczycieli przedmiotów egzaminacyjnych zarówno w zakresie stosowania adekwatnych do potrzeb i możliwości uczniów metod i form pracy na lekcjach, jak i sposobów analizowania osiągnięć uczniów w szkole i na egzaminie zewnętrznym oraz

wykorzystania wniosków z analiz do doskonalenia pracy edukacyjnej, a także w zakresie wspierania uczniów potrzebujących odpowiedniego wsparcia.

8. Wskazane jest pogłębianie i aktualizowanie wiedzy oraz podnoszenie kompetencji kadry kierowniczej szkół w obszarze skutecznego sprawowania nadzoru pedagogicznego nad procesami edukacyjnymi i umiejętnym wykorzystaniem wyników egzaminacyjnych do planowania pracy szkoły, co dotyczy dyrektorów wszystkich szkół, a w szczególności tych szkół, których uczniowie od trzech lat osiągają niskie wyniki na egzaminie ósmoklasisty.
9. Wskazane jest organizowanie przez placówki doskonalenia zawodowego nauczycieli form doskonalenia skierowanych do dyrektorów szkół, między innymi w zakresie: rozwijania umiejętności czytania i interpretowania przepisów prawa oświatowego; realizowania poszczególnych form wewnętrznego nadzoru pedagogicznego, w tym wspomaganie; wykorzystania wniosków z nadzoru pedagogicznego, w tym z obserwacji zajęć do doskonalenia organizacji i realizacji procesu edukacyjno-wychowawczego w szkole.
10. Oferta ośrodków doskonalenia zawodowego nauczycieli powinna w szczególności nauczycielom przedmiotów egzaminacyjnych zapewniać dostęp i wsparcie doradców metodycznych oraz wskazywać formy doskonalenia uwzględniające tematykę spójną z obszarami Programu LKO, w tym kształtowanie kompetencji nauczycieli w zakresie:
 - umiejętności analizowania wyników egzaminacyjnych, wnioskowania i wykorzystywania wniosków w planowaniu i realizowaniu procesu edukacyjnego w kolejnym roku szkolnym;
 - organizacji procesu edukacyjnego z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb i możliwości uczniów oraz wspierania ich w zależności od ich indywidualnej sytuacji – indywidualizacja procesu edukacyjnego;
 - planowania i realizowania procesu edukacyjnego zgodnie z podstawą programową i wymaganiami egzaminacyjnymi, w sposób sprzyjający uczeniu się i z zastosowaniem motywującej funkcji oceniania wewnątrzszkolnego.
11. W odniesieniu do nadzoru zewnętrznego proponuje się skuteczniej mobilizować dyrektorów szkół z niskimi wynikami do aktywnego udziału w programie, gdyż z prowadzonych przez Zespół LKO działań wynika, że nie wszystkie szkoły z niskimi wynikami egzaminu ósmoklasisty w roku 2020 realizowały *Plan szkolnych działań naprawczych w roku szkolnym 2020/2021* lub realizowały go nierzetelnie.

Wykaz załączników:

- Załącznik nr 1 – Program Lubuskiego Kuratora Oświaty „*Wspomaganie dyrektorów szkół podstawowych w zakresie sprawowania nadzoru pedagogicznego nad procesem kształcenia*” – rok szkolny 2020/2021
- Załącznik nr 2 – wzór *Planu szkolnych działań naprawczych na rok szkolny*
- Załącznik nr 3 – wzór *Planu działań szkoły na rok szkolny*
- Załącznik nr 4 – Pismo Lubuskiego Kuratora Oświaty do organów prowadzących szkoły